

אלזה

מחזה בשתי מערכות מאת מוטי לרנר

על-פי סיפור חייה של המשוררת אלזה לסקר שילר

כל האירועים במחזה זה הינם פרי דמיונו של המחבר

שירי אלזה לסקר שילר, המצוטטים במחזה האדיבות הוצאת "עקד", תורגמו בידי יהודה עמיחי. שני בתים מתוך "היטלר הצבעי" מאת ברטולד ברכט, המצוטטים באדיבות הוצאת "הקיבוץ המאוחד", תורגמו בידי ה. בנימין.

רח' מסדה 5 רמת השרון 47290

טל. 03-5405295 נייד 054-4583356

E-mail: motti_lerner@hotmail.com

מערכה ראשונה

פרק ראשון

תמונה מס' 1

ערב חורפי בשנת 1939. גן בירושלים. ורנר, פליט כבן שלושים ושמונה שנמלט מגרמניה והגיע בדרכים עקלקלות לירושלים, יושב על ספסל ואוכל ארוחת ערב. הוא פותח קופסת סרדינים, פורס לעצמו פרוסת לחם, ובגינוני שולחן מופלגים טובל אותה בשמן. נכנסת אלזה, בידה מזוודה. היא בת שבעים, עטופה במעיל, צווארה כרוך במטפחת צבעונית, ולראשה כובע. בחינה מדוקדקת יותר של גופה תגלה גבנון קטן, שאותו היא מנסה להסתיר בעזרת מעילה.

- אלזה: (מנסה לברר אם הוא דובר גרמנית) גוטן אבנד?
- ורנר: (בשמחה) יאה, גוטן אבנד.
- אלזה: (בהקלה) Gott sei dank. אני מקווה שמלבד האדון הנכבד ישנם עוד יצורים בירושלים, שאפשר לשוחח אתם בשפה שאפשר להבין.
- ורנר: בהחלט, גברתי. הנה כבר שעה שאני מדבר גרמנית אל הסרדינים האילמים האלה. אגב, גם בעברית אומרים "סרדין". (מצביע על הקופסה)
- אלזה: אין זאת אלא משום שהם סרדינים עבריים. (מגחכת)
- ורנר: לידיעתה, הציבור העברי רוחש כבוד רב לסרדין העברי. הפטריוטים שבו אף טוענים שיש לו ניחוח סלמון מעושן. גם העצים, לרוע המזל, מדברים עברית. (צוחק בקול דק ופותח את מזוודתו) הגברת רוצה אולי לקנות בושם או שפתון?
- אלזה: (מציצה לרגע במזוודה) Nein, danke. האדון לא ראה כאן במקרה את ראש העיר ירושלים והפמליה שלו?
- ורנר: לא.
- אלזה: כנראה שהקדמתי במעט. (פאוזה) או שאיחרתי במעט. (מתיישבת)
- ורנר: אנשי הלבנט אינם כל כך דייקנים, גברתי, וגם אם הם מבטיחים לבוא, קלושים הסיכויים שיגיעו. הגברת מתכוונת לחכות לראש העיר על הספסל הזה?

- אלזה: הוא כתב לי שכל תושבי ירושלים מייחלים לבואי לא הייתי רוצה שיחפש אחרי ברחובות. **(שולפת מכתב מקומט מכיסה)**
- ורנר: **(בלעג דק)** ביום כל כך חורפי.
- אלזה: הוא גם הזמין אותי לסעוד ערבית בארמונו.
- ורנר: אל לה לדאוג, לגברת. המשרתים שלו ודאי יחממו לכבודה שוב את האוון.
- (צוחק)**
- אלזה: הוא כתב לי גם על המערה בה שמור נבל דוד המלך, ומחר אפרוט עליו שיר הלל לירושלים.
- ורנר: **(מתבונן בה בחשד וחוזר בו)** במערות ירושלים נותרו רק פירורים של עצמות, גברתי. העיר הזאת היא בית הקברות הגדול ביותר בעולם. בינתיים. הפיהרר שלנו מקים כנראה בתי קברות גדולים יותר. **(רומז על בקבוק התה שלו)** תה? עם סלמון, ביטה.
- אלזה: **(מגיש לה סרדין ולימון)** ניצול מעוך מאניית לימונים עבריים שטובעה על ידי צוללת של הרייך ליד חופי כרתים, ונסחף בגלים אל נמל יפו. חילצתי אותו גוסס מתוך ערמת אשפה בשוק מחנה יהודה. אולי הגברת בכל זאת תקנה משהו? סבון?
- אלזה: דנקה. **(רומזת על הבקבוק)** אונד יש סוכר בתה?
- ורנר: **(מוזג לה תה)** הסוכר שקע במצולות הים ונמס. אבל המים, לעומת זאת, ממעיינות השילוח, שגם דוד המלך עצמו היה שותה מהם. הגברת נראתה לי מוכרת לרגע. למען האמת, גם אני לא דיברתי מזמן גרמנית. **(צוחק)**
- אלזה: **(תוך כדי אכילה ושתייה)** ראש העיר האומלל לועס ודאי את גדילי האדרת שלו מרוב רעב, ואני אוכלת לי ושותה. אם לא תספר לו שאכלתי, אצווה עליו להזמין גם אותך לסעודת שור הבר והלווייתן שהוא עורך לכבודי. האם אדוני חושב שהוא יתפעל מן השמלה שאני לובשת? **(פותחת את מעילה ומראה לו ששמלתה אדום עז)** יש לי גם רדיד משי ירוק לזהט מעוטר בנוצות טווס אמיתיות, שקיבלתי מנסיך טיבטי צעיר. או אולי מוטב שאחליף את הכובע. לראשי ערים יש חולשה לכובעים. כבר פגשתי בראש עיר אחת שהיה כורע ברך לרגלי כובעי נוצות. האם אדוני חושב שראש העיר ירושלים יתרגש גם הוא עד כדי כך? הרי בכל מי שיושב על כיסאו של המלך דוד חייב להיות משהו מן

- המשורר. לא?
- ורנר: **(בספקנות) פראו שילר?**
- אלזה: אתה כה דומה לפאול בני הקטן שתלתליו היו עטורים תמיד ורדים אדומים ולבנים.
- ורנר: **(קוטע אותה בתדהמה) פראו לסקר שילר! זאת היא! אלוהים אדירים! מה הגברת עושה בירושלים? הרי שמעתי שהיא נמלטה עוד בשלושים ושלוש לשווייצריה. לפני שבוע קראתי שניים משיריה בדף ישן של ה"ליטראטור" של ציריך. שירים נפלאים, פראו שילר. **(מצטט) "לגמתי יין חרישי מן הלבנה"**. הנה עוד תה בבקשה. היא יודעת שלתדהמתי גיליתי בשירים שלה השתקפויות של דימויים מן הברוק והרנסאנס?**
- אלזה: אדוני הוא... **(מתאמצת להיזכר)**
- ורנר: דוקטור ורנר הרמן. ברחתי שבוע לפניה לפריס. יום לפני כן עוד אכלתי לידה קרמשנידטים בגרוסנואן קפה.
- אלזה: **(נדמה לה שהיא זוכרת) ורנר דוקטור הרמן מהיידלברג!**
- ורנר: לא, לא. מן הגרוסנואן קפה שעל יד כנסיית הקייזר וילהלם. אשתי היא גרטרוד וונדל מן האופרה.
- אלזה: גרטרוד?
- ורנר: היא נשארה שם עם הילדות. הרי היא ארית טהורה ממשפחה אריסטוקראטית. הגברת איננה זוכרת אותי? אני כתבתי עליה את המאמר "יצר ומוות בשירה האקספרסיוניסטית" ב"פרנקפורטר צייטונג" בעשרים ותשע.
- אלזה: **(בביטחון) ורנר דוקטור הרמן! מה שלומו? לרגע דימיתי שהוא סטפן צוויג, או ארתור קסטלר. חלמתי עליהם הלילה. **(צוחקת) אפשר עוד מן הסלמון, ביטה?****
- ורנר: Ja,Ja. הנה גם עוד מן התה. בחדר יש אצלי חצי כוס סוכר שאני שומר כדי להמתיק בו ימים מרים יותר. אולי הגברת לא יודעת, אבל סטיפן צוויג ברח עם אשתו לברזיל, ואת ארתור קסטלר פגשתי לפני חצי שנה במרסיי. אדם שבור. רועד שמא הצרפתים יסגירו אותו לס.ס. נתתי לו חצי מן המורפיום שהיה לי, אבל גם הכמות הזאת הייתה יכולה להמית סוס. **(צוחק) אפרופו סוס, ייתכן שראש העיר לא יודע כלל שהיא הגיעה. אולי מוטב שנמהר לעירייה.**

- אלזה: כשנפגוש בראש העיר, אספר לו כמובן על נדיבותו של האדון, והוא בודאי יגמול לו ביד רחבה. אין לו במקרה קצת שוקולדה? אני מאד אוהבת שוקולדה ממולאת בשקדים ובאגוזים מסוכרים, מצופה ב...
 ורנר: גם אני. היא לא זוכרת כיצד נדבק השוקולד לזקן שלי, ו...
 אלזה: לזקן שלו?
 ורנר: ואז הייתי מוכרח לגלח אותו.
 אלזה: **(עכשיו נזכרת)** ורנר הרמן! "נסיד קהיר" שלי! לא כך קראתי לך?
 ורנר: כן.
 אלזה: היית יושב בלילות על יד הפסנתר בגרוסנואן קפה, ומקיש באפך הארוך שירים מן האופרות של ברכט ושל ליהאן.
 ורנר: נכון.
 אלזה: היית אוסף מקהלה מן הקבצנים שכרחוב. אני הייתי משלמת להם בבדלי סיגריות מן המאפרות. וגרטרוך שלך הייתה שרה. שמעתי אותה ב"העיר המתה". נסיד קהיר, אינדיאני שלי. אתה עוד חי?
 ורנר: כנראה שלא קל להרוג אותי.
 אלזה: והאף מנגן?
 ורנר: מנגן. **(שניהם צוחקים)**

אלזה מדגימה כיצד היה מתנועע בנגינתו ופוצחת בשירו של ברטולד ברכט על היטלר הצבע. ורנר צוחק ומצטרף אליה.

שניהם: היטלר הצבעי
 כה אמר: רבותי,
 תנו לי, זה אני!
 ולקח דלי עם צבע טרי,
 וצבע את הבית הגרמני.
 את כל הבית הגרמני.

היטלר הצבעי
 אמר: רבותי,
 בניין חדש יקום בן רגע כך.
 ואת החורים, הקרעים הסדקים
 פשוט במריחה מרח.
 את כל החרא מרח.

שניהם צוחקים. ברקע נשמעים קולות שוטרים בריטים המכריזים על עוצר.

תמונה מס' 2

השנים נמצאים בחדרו של ורנר. החדר נמצא בבית ישן ברחוב המעלות בירושלים. הוא
 דל מאוד וכמעט ריק. יש בו שולחן ועליו מכונת כתיבה, ועוד אבזר ריהוט המשמש
 כמיטה. חלון אחד פונה אל הרחוב.

ורנר: הדלקתי את הפרימוס. העשן יפוג עוד מעט. אני מצטער שנאלצתי לגרור אותה
 לכאן בחופזה כה רבה. הבריטים נוקשים מאוד בזמן עוצר. (איננו רואה שהיא
 נרדמה) את הפנס הזה מכנים בדיאלקט הארץ ישראלי "לוקס". הוא מפיץ מעט
 אור והרבה פיח. איש איננו יודע את שמו בעברית תקנית. המים כבר ודאי
 רתחו. אני אביא לה את התה. (יוצא. חוזר כעבור רגע וספל תה בידו) כמעט
 שכחתי איך מכינים תה לשני אנשים. (רואה שהיא ישנה)

תמונה מס' 3

בוקר. אלזה קמה מן המיטה. מבחין נשמעים קולות ציפורים. מבחינה במזוודת התמרוקים של ורנר. חשה בריח הנודף ממנה. איננה עומדת בפיתוי. פותחת את המזוודה ושולפת מתוכה בקבוק בושם. מריחה, ומזליפה ממנו על צווארה. לפתע נשמע קולו של ורנר.

ורנר: פראו שילר?
אלזה: יה, יה. ביטה... (ממהרת להחזיר את הבושם למזוודה)

ורנר נכנס. בידו האחת כוס תה, ובשנייה צלחת ובה פיתה.

ורנר: גוטן מורגן. (מריח את הבושם, אך איננו בטוח מהו מקורו) הבאתי לה תה טרי. וזהו הלחם שגם דוד המלך אכל ממנו. הוא נקרא כאן "פיתה".
אלזה: "פיתה"? (משתעשעת במלה) פיתה. פיתה? פיתה! זאת מלה שגם ציפורים ודאי מבינות. פית, פית, פית, פית, פיתה. פיתה ביטה, ביטה פיתה. (בוצעת פירורים עבור הציפורים)

ורנר: פראו שילר. (עוצר בעדה)
אלזה: גם הן מחפשות לעצמן מקלט עד חלוף הסופה. פגשתי אותן בנמל בטריאסט. הן ריחפו מעל האנייה עד חיפה, וליוו אותי גם לצד הרכבת לירושלים. מדי פעם הן היו נוקשות על שמשות חלוני, והייתי מפזרת להן פירורים. (משליכה פירורים נוספים)

ורנר: (ממהר להוציא מידה את הפיתה) פראו שילר, הרי לכבודה קניתי את הפיתה הזאת. (מגלה את מקור ריח הבושם) ריח הבושם הזה, פראו שילר, מאוד מוכר לי.

אלזה: תמיד היה לי טעם טוב בבשמים.
ורנר: (מבין) פראו שילר! אני בקושי מתפרנס מן התמרוקים האלה. רק באביב אני אקבל את המשרה שהובטחה לי באוניברסיטה.

אלזה: (משתדלת לנחם אותו) כל כך קשה למכור בשמים בארץ נוטפת זיעה?

- ורנר: גרטרוד שלי אומרת שאינני מסוגל למכור אפילו צפחת מים לאיש צמא במדבר.
אלזה: היא צודקת. תן לי את המזוודה וביום אחד אמכור את כל מה שבה.
ורנר: תודה רבה.
- אלזה: תאר לך אותי עטופה בגלימת משי מוזהבת, נודפת ניחוח של מור וקינמון, רכובה על גמל ברחובות ירושלים.
- ורנר: **(נכבש בחנה)** כל נשות בגדד ימתינו לתורן לפניך. **(צוחקים)**
אלזה: **(פושטת את מעילה ותולה אותו. פותחת את מזוודתה)** נסיך קהיר לא יכעס אם היגואר הכחול יתלה כאן כמה מן הבגדים שלו. רק בפינות. הנה כך, כמו חבצלות לבנות תכולות ואדומות בנקיקי הסלעים. המלאכים יבואו להציץ בנו דרך סדקי הקירות.
- ורנר: כן, בהחלט.
אלזה: **(מוציאה את בגדיה ותולה אותם בחדר)** אני מבקשת שלא תעלה יותר בדעתך לישון בפרוזדור, ורנר. אתה יכול להכניס לכאן את הדרגש, ולהעמיד אותו ליד הדלת. ועוד היום אצא למכור את בשמיך, כפי שהבטחתי.
- ורנר: כן, בהחלט. איני מתנגד, כמובן, לארח אותה, פראו שילר, אבל מוטב אולי בכל זאת לשאול קודם את בעל ה...
אלזה: לא, לא. אל תתפרץ לתוך דבריי כשאני הוגה רעיון חדש, ורנר. הרי מצאת דימויים מן הברוק והרנסאנס בשירים שלי. נכון? איזו כותרת נפלאה. אני אכתוב כמה שירים. אתה תפרש אותם במאמר. והפרופסור בובר ידידי יפרסם אותו בעיתונים. אתה תהיה מבקר הספרות החשוב ביותר באסיה. כל בעל בית בירושלים ישמח להלין אותנו בצל קורתו.
- ורנר: כן, זהו בהחלט רעיון נפלא, פראו שילר. אלא שהקרבה המופלגת הזאת בין משוררת למבקר עלולה להזיק גם לשירה וגם לביקורת.
אלזה: אין בכך שום קרבה מופלגת. קירבה מופלגת יש בכך שאני מוכנה להוציא לאור למענך ספר שלם. ספר עבה בכריכה ריחנית של עור. פאול בני הקטן יאייר את הדפים בפרחים עגלגלים יפהפיים.
- ורנר: **(נדהם)** פאול?! הרי הוא... **(מהסס)** לפני יותר מעשר שנים.
אלזה: נערים רכים אינם מתים, ורנר. **(בשטף)** הוא יאייר את הדפים, ואתה תוסיף ביאורים משלך בפינות.

- ורנר: פראו שילר...
- אלזה: אתה האיש. כי הרי מהם המשוררים בלעדי המבקרים שלהם? אתם בתבונתכם יודעים להעמיד את השירה במקום הראוי לה.
- ורנר: **(בתקיפות)** פראו שילר. אני מניח שאין לה מקום אחר להתגורר בו, ואני שמח שיש ברשותי חדר לחלוק אתה, אבל...
- אלזה: **(קוטעת את דבריו)** אינך מבין, ורנר. אתה תבחר את השירים ותערוך אותם.
- ורנר: אנחנו נמצאים בירושלים. לא בברלין. ובירושלים אפשר להוציא לאור רק ספרים בעברית.
- אלזה: בעברית?
- ורנר: מאז שגורשתי משם, אני לא כותב יותר גרמנית.
- אלזה: ורנר...
- ורנר: אינני מוכן יותר להזדקק לחסדי השפה שלהם, פראו שילר.
- אלזה: **(מוציאה ממוזודתה אוגדן ובו כמה דפים)** ומה יהיה על השירים האלה? לקרוע אותם? אין לי שפה אחרת. **(מושיטה אותם לעברו)** האלוהים שלח אותי להפקיד בידך אוצר שרק יחידי סגולה זוכים לו, רק אהובי האלוהים השומרים על האוצרות הנעלמים של הפירמידות.
- ורנר אינו עומד בפיתוי וקורא. השירים מרגשים אותו.**
- ורנר: שירים חדשים! אם אין לה התנגדות, אנסה לתרגם אותם. אני כותב עברית יותר טוב משאני מדבר.
- אלזה: אלוהים מנשק אותך בשפתיי, ורנר יקר שלי. **(מנשקת אותו במצחו, ומתנתקת ממנו בעליצות ילדותית מפתיעה)**
- ורנר: אבל בעניין החדר, פראו שילר.
- אלזה: **(קוטעת אותו)** אני לא אפריע לך. אני מבטיחה להיות דיירת מאד נוחה. אתה תוכל לשבת בשקט בפינה ולכתוב. לא תרגיש בי בכלל. בימים ארכב על גמל ברחובות ואמכור תמרוקים, ובערבים אבליה בקולנוע.
- ורנר: אני רוצה בכל זאת לשוחח קודם עם בעל הבית.
- אלזה: ועכשיו אלך אל ראש העיר האומלל, שהמתין לי כל הלילה רעב בלשכתו.

היא מנשקת אותו שוב, ויוצאת. ורנר נשאר לבדו מעיין בדפים, וקורא אחד מן השירים:

ורנר: שקטה אני
ניגר כל דמי

מסביב כה רך
לא אדע שוב על כך

קטן עוד הלב
מת שקט בכאב.

תמונה מס' 4

ורנר מסיים לעיין בשירים. הוא קם ממקומו ופונה לקהל, כאל המאזינים שנאספו בבית הכנסת של עולי גרמניה, כדי לשמוע את אלזה לסקר שילר קוראת משיריה. אלזה מאחרת. ורנר מנסה להרוויח זמן עד שהיא תיכנס.

ורנר: גוטן אבנד מיינה דאמן אונד האראן. ערב טוב, אדוני ראש העיר. ערב טוב לפרופסור בובר. לכבוד ולעונג לי להציג בפניכם את המשוררת הדגולה, אשר תקרא לפנינו מבחר משיריה החדשים, שנכתבו על אפם ועל חמתם של הפיהרר ומרעיו. שירים אלה הוקדשו על ידה לידידיה הבלתי נשכחים אשר גורשו ונפוצו בכל רחבי התבל. מיינה דאמן אונד האראן, פראו אלזה לסקר שילר! (מתנצל)
היא מיד תיכנס. הרשו לי בינתיים להודות לרב בית הכנסת ולגבאים על שאפשרו את קיומו של הערב המכובד הזה. כולנו ודאי מקווים כי עד מהרה נערוך ערבי שירה כאלה בשפה העברית. (מבחיך בה) אנא, קבלו את התנצלותי על האיחור. פראו אלזה לסקר שילר!

אלזה נכנסת אל הבמה, וורנר מפנה לה את מקומו. היא עטופה בגלימה צבעונית, ולראשה כובע שבו נעוצה נוצה ענקית. על צווארה, זרועותיה וידיה תכשיטים כבדים. בידה האחת היא אווזת נר, ובשנייה פעמון קטן. היא מציבה את הנר, ופותחת בקריאת השיר. מדי פעם היא מלווה את עצמה בצלצול פעמון.

אלזה: אימי

דולק הנר על פני שולחני
כל הלילה בשביל אימי

ליבי דולק תחת שכמי
כל הלילה
בשבילך אימי

מנוחה

אני רוצה לנדוד עם אדם שקט
מעל הרי מולדתי
גועה בבכי מעל הגאיות
מעל לאויר המשתרע

בכל מקום נרכנים ארזים
ומפזרים ניצנים

אך כתפי שחוחה מטה
ממשא הכנף

אחפש ידיים נצחיות שקטות.
אני רוצה לנדוד עם מולדתי.

פסנתרי הכחול

יש לי בביתי פסנתר כחול

ותו אינני יודעת

אך מאז העולם התאכזר בכל,

במרתף הוא בחושך השער.

פורטות ארבע ידי כוכב

- אשת ירח בסירה מזמרת -

ורוקדים עכברים בצלצול עכשיו.

נשברו בפסנתר כל מיתריו

אבכה את מתת התכלת

מלאכים טובים, פתחו נא לי

-אכלתי מפת המרורים-

שערי שמים פתחו לי בחיי

גם נגד האיסורים.

נשמעות מחיאות כפיים בודדות. אלזה קדה אל הקהל.

אלזה: ערב טוב אדוני ראש העיר. מה שלומו? יש לי עוד משהו מופלא ויקר לספר לו.

אדוני ודאי לא יאמין למשמע אוזניו. בדרך לכאן ישבנו רגע לנוח בתחנה של אוטובוס מספר חמש עשרה. ורנר ואני. ומי הוא חושב התיישב מצדי השני? מי?

(שתיקה) גם הוא לא יכול לנחש, האר מרטין פרופסור בובר? **(בובר איננו עונה)** דוד המלך! דוד המלך בכבודו ובעצמו! נכון, ורנר? ואני, שכל ימיי רציתי לדעת מה הוא לובש המלך דוד, לא התביישתי ומיששתי את המעיל שלו. ונחשו

מה הוא לבש? (איש לא מנחש) זה היה בד צמר אנגלי. אני נשבעת בחיי פאול בני הקטן. הוא לבש בד צמר אנגלי. (צוחקת) ספר להם, ורנר.

ורנר ממחר לגאול את הצופים מן הרגע המביך.

ורנר: תודה רבה למשוררת הדגולה, ותודה רבה גם לכם.

אלזה: ויש לי עוד משהו נפלא לספר לכם.

ורנר: לתשומת ליבכם גם במוצאי השבת הבאה תקיים המשוררת קונצרט של שיריה החדשים בחדר הקטן שלידי הגרדרובה. לצערי, במוצאי השבת לא נוכל להכניס גם אוהבי שירה מושבעים ביותר שלא ישלמו עבור הכרטיסים. מחיר הכרטיס יהיה רק שלושה פיאסטר, ולא נקבל במקומם תחליפים כמו ביצים או עגבניות. תודה רבה אונד אאופוידרזהאן.

פרק שני

תמונה מס' 1

חדרו של ורנר. לילה. ורנר מתיישב ליד מכונת הכתיבה, מצית לעצמו סיגריה ומנסה לתרגם את השיר "פסנתרי הכחול" לעברית.

ורנר: יש לי בביתי פסנתר כחול... יש לי בביתי פסנתר כחול... (מקיש את הנוסח העברי במכונה) לא, לא... (מוחק ומקיש שוב) ותו איני יודעת... ותו איני יודעת... (פותח מילון) ותו אינני יודעת... כך הרבה יותר טוב. (מקיש)

נכנסת אלזה.

אלזה: אתה חושב לעבוד כל הלילה, ורנר?
 ורנר: אם שיריה יתפרסמו בעברית, עשוי ראש העיר למחול לה על המבוכה שהיא גרמה לו בבית הכנסת.
 אלזה: לא גרמתי לו שום מבוכה. הוא צחק כמו כולם.
 ורנר: כן. ודאי.
 אלזה: כולם צחקו.
 ורנר: ודאי. (ממשיך לתרגם) במרתף הוא בחושך השער.
 אלזה: איני מבינה כיצד אפשר לתרגם שיר כזה.
 ורנר: הפרופסור בובר דווקא התפעל מאד מן התרגומים שלי. "השליטה שלך בעברית מרשימה" הוא אמר. (ממשיך להקיש)
 אלזה: אפילו מכונת הכתיבה שלך נאנחת.
 ורנר: ואם היא תיתן לי את ספריה, אתרגם הלילה עוד כמה שירים מתוכם.
 אלזה: איזה ספרים?
 ורנר: בובר מתעקש להציע ל"דביר" גם כמה משיריה המוקדמים.
 אלזה: אבל הרי אין לי אתי אפילו ספר אחד.
 ורנר: אין לה?!
 אלזה: ברחתי מברלין יחפה. את המזוודה הזאת מצאתי בציריך זרוקה ליד הלימאט.

- ורנר: **(מופתע)** אין לה אפילו ספר אחד?
- אלזה: לא. גם לך אין?
- ורנר: אני נטשתי כל מה שהיה לי בפריס.
- אלזה: **(בבהלה)** אבל יש בוודאי מישהו בארץ הזאת שיש לו משהו שכתבתי.
- ורנר: אולי בחנויות הספרים המשומשים.
- אלזה: חייב להיות כאן מישהו שיש לו ספר שלי.
- ורנר: **(בהיסוס)** ודאי. אני אלך אחר הצהריים...
- אלזה: **(קוטעת אותו)** אתה תלך עכשיו ולא תחזור הנה לפני שתמצא אותם! הם נשרפים עכשיו בגרמניה, ערימות-ערימות, מאות שירים עולים באש. אני אבקש מראש העיר שיודיע ברדיו. **(פונה לצאת וחוזרת)** אני רוצה לדעת את האמת, ורנר. אני כתבתי שירים בחיי, נכון? תשעה עשר ספרים. לא התעוררתי עכשיו מחלום. מה? הייתי יושבת בחצות הלילה בגרוסנואן קפה וקוראת מהם. כן, או לא? ופאול שלי היה יושב לידי ומקשיב. היה, או לא היה?
- ורנר: היה.
- אלזה: ויום אחד הופיעו ברחובות אנשים בחולצות חומות ושחורות, ושברו את זגוגיות בית הקפה, והיכו אותי באלות.
- ורנר: גם זה היה.
- אלזה: ויש לי צלקת גדולה בקרקפת. נכון? **(מכופפת את ראשה)**
- ורנר: פראו שילר, היא כתבה ספרים. ספרים נפלאים. היא לא צריכה לחשוש לחיי הנצח שלהם. הם נמצאים בספריות בציריך. חובתה היום לעולם היא להוציא לאור ספר חדש.
- אלזה: **(מראה לו את קרקפתה)** יש לי צלקת?
- ורנר: היום היא כותבת כאן שירים אחרים. על החיים שלנו שהפכו לגיהנום. על עכברים שרוקדים בין מיתרי הפסנתרים שלנו...
- אלזה: יש לי, או אין לי?
- ורנר: היא משוררת גדולה. היא אלזה לסקר שילר. רק היא יכולה לתאר את הזוועה. אפילו אם נוציא לאור רק חוברת דקה של השירים החדשים שלה...
- אלזה: יש לי צלקת והיו לי ספרים. "הבלדות העבריות", "הנסיך מתבאי", "הרבי מברצלונה". הם מסתתרים במזוודות של הבורחים ובכיסים המעילים שלהם. אני

שומעת אותם קוראים אליי, ספרים מקומטים בכריכות בליות, רועדים מבושה בחשכה, מחכים לי שאבוא ואציל אותם.

יוצא. ורנר פונה אחריה אך פוסע צעד אחד בלבד ונשאר במקומו.

תמונה מס' 2

ורנר ממתין לאלזה ליד שער ביתו של הפרופסור בובר בירושלים. קולות רחוב. עגלון צועק "קרח, קרח", כלבים נובחים בזעם עצור, וילדים בוכים. סבלנותו מתקצרת. לפתע הוא מבחין בבדל סיגריה נטוש על האדמה. הוא מרים אותו ומעלה בו אש. עבור רגע נכנסת אלזה, לבושה בבגדים צבעוניים. ורנר ממחר אליה.

אלזה: (בידה ספרון דק) "הבלדות העבריות".

ורנר: זה הכול?

אלזה: אני עצמי שלחתי לו את הספר ב-1910. (מושיטה לו את הספר)

ורנר: (קורא) "בנשיקה אינדיאנית למרטין בובר, הנביא הקדוש של היהודים".

אלזה: לו ראית עד כמה הוא התפעל מן הצעיפים האלה. הוא אמר שבכובע הזה אני נראית כמו גרטה גארבו.

ורנר: אפילו עיניים עיוורות יבחינו בכך. (שניהם צוחקים)

אלזה: ועכשיו אל עגנון.

ורנר: אני לא בטוח שהוא מקבל אורחים בשעה כזאת.

אלזה: אתה יודע שכשהוא התגורר בברלין, הוא היה ממתין לי מדי בוקר בפתח קפה גרסנואן, כדי לשמוע אותי צוחקת. ואסתרליין שלו הייתה מתמלאת קנאה, והלחיים שלה היו מאדימות. גם אז הייתי יותר יפה ממנה. (מוציאה מכיסה כיכר לחם שקצהו נגוס) וזה בשבילך.

ורנר איננו יודע אם לצחוק או לכעוס. היא מושיטה לו את כיכר הלחם.

ורנר: היא "לקחה" את זה?

- אלזה: לא. הוא הגיש לי ארוחה שלמה. רק את הלחם טמנתי בכיסי. בשבילך.
- ורנר: **(מחזיר לה)** תודה. כבר אכלתי ואני שבע.
- אלזה: **(מוציאה מכיסה מאפרה)** וגם זה בשבילך.
- ורנר: גם את זה היא "לקחה"?
- אלזה: הרי אתה צריך מאפרה. ולא אכלת, ורנר, אני רואה שאתה רעב.
- ורנר: אמרתי שאני שבע. ואני מבקש שהיא תחזיר לו את המאפרה שלו.
- אלזה: לו היית משורר היית יודע למחול על כבודך.
- ורנר: זאת לא שאלה של כבוד. **(שתיקה)** לפעמים כשאני עובר ברחוב הזה עם המזוודה והתמרוקים, אני רואה אותו, את בובר, יושב במרפסת וכותב. **(עוצר בעצמו)** פילוסוף של סלונים ושל ז'ורנאליים. לו הייתי מצליח להישאר עוד שנה אחת בגרמניה, הייתי מספיק לפרסם את המחקרים שלי על גיתה, וכל האוניברסיטאות בעולם היו פתוחות היום לפניי.
- אלזה: ועכשיו אני אמתין לך כאן, עד שתחזור מאצל עגנון.
- ורנר: אני?
- אלזה: הוא גר מעבר לפינה.
- ורנר: בשום פנים ואופן.
- אלזה: יש לו בודאי כמה מן הספרים שלי.
- ורנר: אולי היא לא יודעת, אבל כתבתי עליו פעם ב"ליטרארישה ואלט", שספריו על יהודי הקפוטות בשטעטאל הם ריחיים על צווארם של יהודי המאה העשרים.
- אלזה: כבר אמרתי לך שאסתרליין איננה מחבבת אותי. היא לא תניח לי להיכנס אליו.
- ורנר: אותי היא תגרש. היא טוענת שהרסתי את הקריירה שלו בברלין.
- אלזה: לך אליו, ורנר. בבקשה.
- ורנר: פראו שילר, עגנון מתעב אנשים כמונו. שמעתי אותו פעם אומר שהיינו עיוורים לצמיחתו של הנאציונאל סוציאליסמוס. שמכרנו את נשמותינו לשטן כדי לשבת בבתי הקפה של ברלין. לדידו, אני יהודי מתבולל שנשוי לגויה, ואני יכול לנדוד עם מזוודה בסמטאות רחביה, ולמכור בשמים לנשותיה המפורכסות עד אחרון ימיי.
- אלזה: **(בכעס)** ימים ולילות אתה נובר בשירים שלי, ורנר, מחטט בהם כבתוך שלך.
- ורנר: פראו שילר.

- אלזה: והנה כשאני מתחננת למעט עזרה, אתה דוחה אותי בגיבובים תפלים. מבקר עלוב. חטטן שמשתרך אחרי להתפרנס בפירורים מבשרי.
- ורנר: **(באיפוק)** פראו שילר, הידידות עמה היא הדבר הנפלא ביותר שקרה לי בירושלים.
- אלזה: אתה רוצה אולי בידידות עם משוררת, אבל אתה לא מוכן לעשות מאומה למענה.
- ורנר: עגנון יטרוק בפני את הדלת. פניתי אליו כמה פעמים בעניין המשרה באוניברסיטה, והוא גירש אותי מביתו כאילו הייתי איזה טרחן.
- אלזה: אתה עדיין צעיר, ורנר. אתה עוד תגמול לו ביום מן הימים. אני כבר בת עשרת אלפים.
- ורנר: שהיא תלך אליו. הוא ודאי יגיש לה את הקינוח. **(לפתע מתבונן בלחם שבידה)** הרי בוכר הגיש לה ארוחה, לא?
- אלזה: ודאי שהוא הגיש לי. הוא עצמו מזג לי כוס יין פורט, ואשתו הציעה תופיני חמאה מתוקים, ועוגת... **(משתתקת)**
- ורנר: בסדר. הוא לא הגיש לה ארוחה. "הנביא הקדוש של היהודים". אם היא תשמע את צעקותיו של עגנון מבעד לחלון, שתמהר פנימה כדי להציל אותו. **(יוצא)**

תמונה מס' 3

- אלזה נשארת לבדה על הספסל. היא יושבת כפופה ומכורבלת בתוך עצמה, ופניה אפורים, כאילו זקנותה השתלטה על כל הווייתה. כעבור רגע היא שולחת את ידה אל כיסה, מוציאה את חתיכת הלחם ואוכלת אותה באטיות רבה. כעבור רגע נוסף חוזר ורנר, כשחיוך שפוך על פניו, ובידו גלוייה.
- ורנר: היתה לו גלוייה. שיר ללא כותרת. **(מראה לה)** הם עשו הכול לדחוק בי שאמהר לצאת. אסתרליין הייתה חיוורת מבהלה. **(בלעג)** "שלא תכתוב עליו שום דבר. אתה שומע? שום דבר." **(צוחק)**
- אלזה: הוא לא שאל לשלומי?

- ורנר: כן. הוא גם הזמין אותה לבקר אצלו. כשהתיישבתי על כיסא, היא אמרה שהוא שבור. **(צוחק)**
- אלזה: למתי הוא הזמין אותי?
- ורנר: לכשהיא תתפנה. **(ממשיך)** רציתי לשבת על הספה, והיא אמרה שהמכנסיים שלי מאובקים.
- אלזה: והספרים שלי?
- ורנר: הוא יחפש אצל מכריו. ניערתי את המכנסיים, והיא דחפה אותי מן השטיח.
- אלזה: אצל איזה מכרים?
- ורנר: חזרתי אל הכיסא. התיישבתי. והשתטחתי על הרצפה. **(צוחק)** הוא באמת היה שבור.
- אלזה: **(בכעס)** הוא לא הזמין אותי.
- ורנר: הוא הזמין. הוא דווקא רוצה לעזור. הוא מוכן אפילו להמליץ בפנינו על מישהו מבני הארץ שיתרגם את השירים שלה. **(באירוניה)** העברית שלי טובה מדי, הוא אמר. **(צוחק)** השתטחתי על הרצפה.
- אלזה: אני לא אניח לאיש לגעת בשירים שלי.
- ורנר: ואיך היא חושבת שיקראו אותם, את השירים שלה?
- אלזה: כל ימיי הייתי משוררת עבריה, וכל השירים שלי כתובים עברית.
- ורנר: עגנון יודע שהשירים שלה גדושים בסמלים עבריים. הוא התכוון לשפה שממנה נלקחו המלים והאותיות.
- אלזה: השירים שלי הם שירים עבריים. הם עיטרו את העם הזה בכל כך הרבה כבוד. אני לא אטליא אותם במאומה למענו.
- ורנר: פראו שילר, הוא צודק. אין בן תרבות אחד בארץ הזאת שיקרא שירה, גם נפלאה כשלה, בשפה שהצבע המטורף ההוא עושה בה שימושים כאלה.
- אלזה: אבל אלה השירים שכתבתי. אי אפשר לכתוב אותם אחרת. אם ימשחו סיגליות רכות בסיד לבן, מה יישאר מהן?
- ורנר: פראו שילר, אנחנו מנסים לחיות כאן. לחיות פירושו לכתוב. הסיגליות שלה, שנבלו שם, לא יפרחו כאן אלא בשפה שחיים בה. אם עגנון חושב שאינני המתרגם המתאים לשירה, אני מקבל את דינו.

- אלזה: הסיגליות לא נבלו, ורנר. והן לא ייבלו. שלא תעז לפקפק בנצחיות השירים שלי. (מנופפת בספר "הבלדות העבריות") באותיות האלה ציירתי אותם. בנקודות ובפסיקים האלה קישטתי אותם. כך הם נשרו לחיקי כמו רימונים. כמו אגסים בשלים. אני לא אניח לאיש לפשוט מהם את עורם.
- ורנר: גם את גתה ואת היינה תרגמו כאן.
- אלזה: השירים שלי הם דברי אלוהים חיים, ורנר. כך הוא רצה שהם ייכתבו. בדיוק במלים האלה. בדיוק בשורות האלה. בי הוא בחר, ואלי הוא שלח את מלאכיו נושאים מנחות עטופות משי רך מן העננים. בי הוא התבונן מבעד לחלון כאשר ישבתי ליד מכונת הכתיבה שלי. כאשר העזתי לכתוב דבר מה שלא לרוחו, הוא הקיש בטבעתו על הזוגית. (בהתרגשות) אפילו קצה של פסיק אחד לא אשמיט למען ערלי הלב האלה. משוררים יהודים מתדפקים על דלתותיהם, והם מגיפים בפניהם את הבריחים, מסתגרים בכתים, מפטפטים ומלהגים, ומתמלאים בקיתונות של שביעות רצון מכל הבל שנאמר בז'רגון האוריינטאלי שלהם. המנוולים האלה אינם ראויים לקרוא את השירים שלי. הם אינם ראויים לי. הם אינם ראויים לאלוהים. (לפתע מתעלפת. ורנר קולט אותה בזרועותיו)
- ורנר: פראו שילר? פראו שילר?

היא אינה עונה. הוא נושא אותה לעבר מיטתה.

פרק שלישי

תמונה מס' 1

אלזה וורנר בחדרם. אלזה עדיין שוכבת על המיטה. ורנר מצית סיגריה ומאזין לקולות הילדים הנשמעים מבחוץ.

ילדים: אלזה מטורפת,

עכברים טורפת.

בלילה מחביאה

נאצים במיטה.

קולות השירה דועכים. ורנר מכבה את הסיגריה, ונוטל את העיתון המונח על השולחן.

ורנר: הווארמאכט נכנס אתמול לפאריס. אחרי החיילים דהרו גם בעלי החולצות החומות והשחורות. היא רוצה שאקרא לה מה כתוב עליהם ב"דבר" במדור לעולה? אם עד עכשיו העלו הספרים שלי אבק בעליית הגג של קפה ריז'אנס, הרי עכשיו הם מעלים עשן בשאנז אליזה. השארתי שם גם זוג נעלי בית מצמר שקניתי בשוק של מונמרט. (מניח את העיתון) לכל הרוחות. הילדות שלי שם ואני דואג לנעלי בית. (נוטל את העיתון, אך שוב מניח אותו) אני מתבייש לקרוא. הם כותבים כמו האחים גרים. אולי היא רוצה עוד כוס תה? קוצים יצמחו בלחיי עד שאצליח לשלוט בשפה הזאת. אני מבין כל כלל וכל יוצא מן הכלל, ואינני מסוגל לחבר משפט אחד אלגנטי. (פאוזה) היום היא נראית הרבה יותר טוב. כרופא חובב וכחולה מומחה אני מאשר לה לצאת לטייל, וגם לחזור לעבודתה. אולי היא תכתוב לתומאס מאן עוד מכתב בעניין הספרים שלה? (מוציא מכתב מכיסו) הוא עזב את שוויצריה לפני חודשיים. המכתב ששלחנו אליו חזר. הוא הבריח את אשתו ואת ילדיו לניו יורק. (בכעס) גולים ארים מצליחים להציל אפילו את הספרים שלהם. (פאוזה) היד כואבת לה עדיין? אני יכול לתת לה קצת מורפיום. לו ארתור קסטלר לקח את כל המורפיום שהצעתי לו במרסיי, לא הייתי סוחר בכיס שלי מנה שיכולה להמית סוס.

- אלזה: חבק אותי, ורנר. חבק אותי. איש בירושלים לא חיבק אותי עדיין.
- ורנר: פראו שילר.
- אלזה: קרא לי אלזה, ורנר.
- ורנר: פראו שילר.
- אלזה: לטף אותי, ורנר..
- ורנר: **(במבוכה)** פראו שילר. לפני רגע סיפרתי לה שפריס נפלה בידי הווארמאכט, ושתומס מאן ברח לניו יורק. כנראה שהיה עליי להודות גם שראש העיר סירב להיפגש אתי בעניין ספריה.
- אלזה: הנח לראש העיר. אנחנו כאן לבד על האדמה. לו רק נמר מתח את גופו על פני המרחק המפריד בינינו.
- ורנר: מרחק גדול יותר מפריד ביני לבין... **(עוצר)**
- אלזה: הסתכל אלי, ורנר, גם אני נבראתי בצלם אלוהים.
- ורנר: פראו שילר, אני יודע כמה היא יפה, אלא שתמיד התרחקתי מנשים יפות בגלל האף הארוך שלי.
- אלזה: אל תחמק ממני. אני יודעת שגם בלבך דוהרות מרכבות.
- ורנר: בבקשה, פראו שילר.
- אלזה: שוב אמרתי דברי הבל. נכון? כל ימי הייתי אישה כסילה, אבל אומרים שבדברי הלהג שלי, נשקפים שמים כה עמוקים.
- ורנר: פראו שילר, היא איננה כסילה. היא המשוררת הגדולה ביותר בעולם. אין לי ספק בכך. היא אישיות נדירה. אני מעריץ גדול שלה. אבל קרבה כזאת היא בלתי אפשרית.
- אלזה: **(בחוסר סבלנות)** אל תשפיל אותי, ורנר. **(אוחזת בו)** נשק אותי. כן, נשק אותי. גם לו היו קוברים אותי כאן תחת גלי אבנים, היו שושנים פורחות בתוכי. הכוכבים חרצו את גורלי לאהוב, ואני אוהבת.
- ורנר: פראו שילר, אני מבקר. חוקר ומבקר. אני איני מאהב. אני שמח מאוד להתגורר עמה באותו החדר, אבל אני מבקש ברשותה לשמור על פרטיות הרגשות שלי.
- אלזה: אין לי איש במדבר הנורא הזה.
- ורנר: פראו שילר, אני אדם נשוי. יש לי אישה וילדות בברלין, ואני מקווה שהן בריאות ושלמות, למרות שלא שמעתי מהן כבר שנתיים. **(פונה לצאת)**

- אלזה: **(ממהרת אחריו)** סלח לי. נפלה עליי פתאום תוגה כה עמוקה. לו רק ידעת את הכאב.
- ורנר: גם לי יש תוגות משלי.
- אלזה: אני יודעת. אל תלך.
- ורנר: **(עוצר. מצית סיגרייה)** הסיוטים שלי נעשים בלתי נסבלים בימים האחרונים. אם אניח לעצמי להזיל דמעה, יגיח אחריה נהר. לו נשארתי שם, היה מצבן גרוע יותר. לא?
- אלזה: ודאי.
- ורנר: רציתי להבריח אותן אתי, אבל גרטרוד התעקשה. עד שפרצה המלחמה כתבתי להן בכל יום. התחננתי שיצטרפו אליי.
- אלזה: הן שלמות ובריאות, ורנר. אני יודעת.
- ורנר: **(בתקיפות)** ודאי שהן שלמות ובריאות. **(מכבה את הסיגרייה ומחזיר את הבדל אל הקופסה)** לא התכוונתי לעזוב אותה. היא באמת יקרה לי.
- אלזה: אם אני באמת יקרה לך, אז נשק אותי. אני אוהבת אותך. **(מנשקת את ידיו)**
- ורנר: **(בכעס)** איך היא מעזה לדבר אליי על אהבה? היא לא רואה שאני מתפורר לנגד עיניה.

אלזה מחבקת אותו. הוא מתנתק ממנה בכעס.

ורנר: היא אינה מבינה שאני חושב כל הזמן על המורפיום שבכיס שלי.

ורנר יוצא. אלזה מהססת לרגע. רואה את מעילו, נוטלת אותו וממהרת אל החלון.

אלזה: המעיל שלך!

אך הוא התרחק. היא שבה אל החדר. קר לה. היא מתעטפת במעיל.

תמונה מס' 2

שעת בוקר. אלזה ישנה בכיסאו של ורנר, לבושה במעילו. נכנס ורנר, בגדיו רטובים, והוא רועד מקור. רואה אותה במעילו ומתכעס. אחר כך מחפש בשקט בגדים יבשים, ומוצא אותם לידה. הוא פושט את מכנסיו. היא מתעוררת.

- אלזה: ורנר?
- ורנר: (ממהר ללבוש את המכנסיים) גוטן מורגן, פראו שילר. אני מניח שחם ונעים לה בתוך המעיל שלי.
- אלזה: חיפשתי אחריך כל הערב. הייתי בקפה "אירופה" ובקפה "זיכל", וגם ב"עטרה". אחר כך רצתי אל תחנת הרכבת.
- ורנר: (בכעס) טיילתי בפרידריך שטראסה.
- אלזה: (כמעט מאמינה) טיילת בפרידריך שטראסה?
- ורנר: וחזרתי לשנות כוס תה, ולהתחמם לקראת הטיולים בעתיד.
- אלזה: (מושיטה לו צרור דפים) הסתכל, ורנר. פנינים עתיקות ובדולח, יהלומים שהסתתרו להם בין ערמות האבק. ישבתי כאן בחשכה, ולפתע הם נצנצו אליי. (קוראת)

בחרתי אותך

מתחת לכל הכוכבים.

ואני ערה - פרח מאזין.

בעלונה המזמזמת.

שפתותינו רוצות לעשות דבש

לילותינו הבוהקים פרחו

בזוהר הנלהב של גופך

מדליק ליבי את שמיו

כל חלומותיי תלויים בזהבך,
בחרתי אותך מתחת לכל הכוכבים.

- ורנר: זה השיר "בחשאי בלילה" מ-1910.
- אלזה: כתבתי אותו בשביל סלאח א-דין מבוואריה. כמה אהבתי אותו. (**מראה לו דפים נוספים**) ואלה שירים שכתבתי לגיאורג גרוס ולפרנץ וורפל. אהבתי גם אותם.
- ורנר: וגם בהם נזכרת הלילה?
- אלזה: כן.
- ורנר: אלה באמת שירים נפלאים. אפילו משוררים היו בוכים כאשר היא קראה את השיר הזה בקפה גרסנואן.
- אלזה: בכו והשליכו מטבעות אל הכובע שלי. (**צוחקים**) הייתי הקבצנית העשירה ביותר בברלין. אתה זוכר איך עמדתי כמו דחליל בתוך ברכת המזרקה באלכסנדרפלאץ והציפורים נחתו על כובע הלבד הרטוב שלי? (**צוחקים**)
- ורנר: יש לנו כבר את "הבלדות העבריות" שהיא מצאה אצל בובר, את הגלויה של עגנון, את שירי "הפסנתר הכחול" שהיא כתבה כאן. ועכשיו השירים האלה. יש לנו ספר. ספר דק, אבל ספר. אני יכול להוסיף גם מבוא ואחרית דבר, אולי גם כמה רישומים שלה, ולהציע אותו ל"דביר". נוכל גם לערוך עוד קונצרט.
- אלזה: (**אוחזת בידיו**) אתה שמח, ורנר? אתה באמת אוהב את השירים שלי? למענך דילגתי על פני שנים ארוכות אל האוצרות האלה.
- ורנר: פראו שילר.
- אלזה: אני מצטערת ששיריי הם מפה מצוירת של נשמתי, ורנר. שכל המערות שבי נפתחות לפניך.
- ורנר: (**קוטע אותה**) פראו שילר, אני לא רוצה לישון בחוץ גם הלילה.
- אלזה: הנה אני שותקת. יושבת ושותקת. (**יושבת**) לא תשמע ממני אפילו עוד שטות אחת. אפילו המלאכים יתפלאו על הדממה. לעתים השתיקה יכולה להיות עמוקה ממילים. אולי יום אחד אצליח לכתוב שיר שתיקה.
- ורנר: זה ודאי יהיה שיר נפלא. (**מנסה לפשוט ממנה את מעילו. היא חוששת שייגע בחטוורת שלה, ופושטת את המעיל בעצמה**) ועכשיו אלך ל"דביר".

הוא פונה לצאת אך היא מצליחה לעצור בעדו ולנשק אותו על פיו. הוא מוחל לה ויוצא.

תמונה מס' 3

חדרו של ורנר. ורנר נכנס, מסתיר מאחורי גבו גביע גלידה.

- אלזה: אני שותקת, ורנר. שתקתי כל הזמן. כבר יש לי שיר שתיקה.
- ורנר: שמעתי אותה שותקת מקצה המדרגות. דאגתי. (מגלה את הגלידה ומכריז) וניל וקראמל עם פתיטי שוקולד ודובדבן.
- אלזה: שוקולד ודובדבן?! (שולחת יד לעבר הגלידה)
- ורנר: (מרחיק ממנה את הגלידה ונואם) גלידה כמו בברלין. לחיי האשליה הנוטעת בלב תקווה. (אלזה שולחת שוב את ידיה) לא, לא. קודם שיר.
- אלזה: ורנר.
- ורנר: לפחות בית אחד.
- אלזה: (סבלנותה מתקצרת) ורנר.
- ורנר: לא רע. עוד שורה אחת.
- אלזה: ורנר.
- ורנר: (מצטט) "ורנר, ורנר, ורנר". האם זהו אקספרסיוניזם? סוריאליזם? או אולי דאדא?
- אלזה: (בחשד פתאומי) הם לא רוצים להוציא לאור את הספר שלי, ורנר, נכון?
- ורנר: מי?
- אלזה: "דביר".
- ורנר: ודאי שהם רוצים. גם קבענו כבר את התאריך.
- אלזה: מתי?
- ורנר: בעוד כמה חודשים. פראו שילר, הגלידה שלה.
- אלזה: הם אמרו לך שהם לא מעוניינים בשירים שלי.
- ורנר: לא נכון.
- אלזה: שהשירים שלי הם ביטויים מבולבלים של מוח רופס. שהעם העברי בריא מדי לשירים האלה.

- ורנר: לא נכון.
- אלזה: בדיוק כפי שכתבו עליי הנאצים ב"דר שטירמר".
- ורנר: **(מקרב אליה את הגלידה)** איך היא יכולה להעלות דבר כזה בדעתה? השירים שלה הם מן הנפלאים ביותר שנכתבו עלי אדמות. גם הם הציעו לתרגם אותם לעברית, וביקשו ארכה כדי לחפש מתרגם.
- אלזה: לתרגם אותם?
- ורנר: אמרתי שעליי לשוחח על כך עם המשוררת.
- אלזה: השבעתי אותך שלעולם לא תניח לאיש לנקר את עיני השירים שלי. **(מפילה מידי את הגלידה)**
- ורנר: פראו שילר, את כל אוצרותי השקעתי בגלידה הזאת.
- אלזה: אני אינני כה זקנה ופתיה כפי שאתה חושב, ורנר.
- ורנר: פראו שילר.
- אלזה: אני עדיין רואה ושומעת. ואני גם מבינה הכול. בגלידה רצית לפתות אותי? אתה הידיד היחיד שהיה לי כאן. **(פונה לארוז את מזוודתה)**
- ורנר: פראו שילר, אנחנו מוכרחים לתרגם את השירים האלה לעברית. אף אחד לא יוציא אותם לאור בגרמנית.
- אלזה: לא, ורנר.
- ורנר: אין לנו ברירה. אם היא רוחשת לי ידידות, כפי שהיא טוענת, היא חייבת להתפשר. גם למענה, וגם למעני.
- אלזה: בשום פנים ואופן. **(עוצר בעדה)**
- ורנר: כבר שלוש שנים אני מתרוצץ ברחובות ומוכר תמרוקים, פראו שילר. האם לשם כך ברחתי לכאן? הספר שלה הוא גם ההזדמנות שלי להיאחז כאן באיזו פיסת קרקע רוחנית.
- אלזה: אני אוציא לאור את הספר הזה בשוויצריה.
- ורנר: הספר שלה חייב לצאת לאור כאן, בעברית, כדי שגם לי תינתן אפשרות לכתוב בו משהו. מבוא, אחרית דבר, או הערות. ואם לא בדביר, אז בהוצאה אחרת.
- אלזה: משוררים הם אנשי אמת, ורנר. הייתי עושה הכול למענך, לו גילית לי את האמת. אבל אתה רימית אותי. יום אחד עוד תעקור את נשמתי מתוכי למען משרה באוניברסיטה.

אלזה סיימה לארוז את חפציה במזוודה.

- ורנר: לאן היא תיסע? אני מבקש ממנה שתניח למזוודה. היא גורשה משוויצריה, ולא יניחו לה לחזור אליה.
- אלזה: אסור היה לי להפקיר את ירושלים בידי סתם יהודים, אלא בידי משוררים. לכן היא מלאה ברשעות. אני לא אניח לעיר שלמענה כתבתי כל ימיי לסקול אותי באבנים.
- ורנר: זאת הייתה טעות ללכת ל"דביר". טעיתי. אני מודה. הם לא ידפיסו את הספר, משום שאין בעיניהם משוררים בעולם מלבד ביאליק וטפיליו. היא צריכה ללכת אל "שוקן". שוקן הוא מאנשי שלומנו. הוא יודע מי היא ומה מעמדה בעולם.
- אלזה: אין מקום למשוררים בירושלים. אם דוד המלך היה בא ומציע ל"דביר" את ספר תהילים, היו מגרשים גם אותו.
- ורנר: פראו שילר, אני מבקש ממנה שתהיה קצת יותר סבלנית. זה הכול. קוראי השירה שלה נמצאים כאן בירושלים. או בדאכאו.
- אלזה: אני כבר אשה זקנה, ורנר. אני לא יכולה לחכות עוד. אני רוצה לחזור הביתה.
- ורנר: **(אוחז בידיה)** אין לה בית. מה שהיה לה בית נהרס.
- אלזה: קשה לי כאן, ורנר. קשה לי.
- ורנר: בלעדיה יהיה כאן קשה שבעתיים.
- אלזה: הלכתי היום לאורך רחוב המלך ג'ורג' בגשם שבכה אלוהים, ולא ראיתי מלאכים. כאילו התרוקנו השמים.
- ורנר: **(משתמט ממגעה)** גם כשהמלחמה הזאת תיגמר לא יהיה לנו מקום אחר לחזור אליו. אם יש בעולם מלאכים היא צריכה להמשיך ולחפש אותם כאן.
- אלזה: **(אוחזת בו שוב)** ורנר.
- ורנר: **(משתמט שוב)** מוטב שהיא תירגע קצת.
- אלזה: אני לא רוצה להירגע, ורנר. אני רוצה שתחבק אותי **(מתבקת אותו)**

- ורנר: פראו שילר, אני מבקש ממנה. ההתחנחנויות הבזויות האלה כבר הוציאו לה שם רע בכל רחבי ירושלים. ראש העיר עצמו אוסר עליה לדרוך על סף לשכתו בגלל הרמיזות שהיא משגרת לעברו בפומבי.
- אלזה: לא נכון.
- ורנר: כל פקידי לשכתו ראו אותה צובטת בלחיו.
- אלזה: זהו שקר. רק אותך אני אוהבת. (מנשקת אותו על פיו) קח את השירים. עשה בהם כאוות נפשך.
- ורנר: (בחליץ מידה) היא משדלת אותי בשירים שלה!? מה אני בעיניה? איך היא יכולה לכפות כך את עצמה עליי? שלא תעז לגעת בי שוב. שלא תעז אפילו להתקרב אליי. (אוסף את מחפציו) הזהרתי אותה ששיריה לא מקנים לה עליי שום זכות. הזהרתי.
- אלזה: לא בזכות השירים, ורנר. בזכותי. (אוחזת בידיו)
- ורנר: (שומט את ידיו) איני כה אומלל עד שאיאלץ להתפתות לה. אני אוהב נשים. אני עדיין רוצה נשים, אבל יש גבול לגיחוך שאני מוכן לשאת. אני מאחל לה כל טוב. (פונה לצאת)
- אלזה: אני אעזור לשמש לצייר את פניך על קירות הבתים. את חיוכיך אתלה בין בדי העצים. אני רוצה שמישהו על פני האדמה הזאת יאהב אותי!

סוף מערכה ראשונה

מערכה שניה

פרק רביעי

תמונה מס' 1

חדרו החדש של ורנר, הנראה דל ועלוב יותר מחדרו הקודם. ורנר יושב בתחתוניו ליד שולחנו, רגליו טובלות בדלי מלא מים. לפתע נכנסת אלזה אל החדר.

- אלזה: גוטן טאג הר ורנר דוקטור הרמן...
- ורנר: (בהפתעה) גוטן טאג, פראו שילר. (קם לכבודה)
- אלזה: הנה אתה, סוף-סוף.
- ורנר: תמיד הייתי כאן.
- אלזה: שנה תמימה חיכיתי שתבוא לבקר אותי, ולא באת.
- ורנר: התכוונתי לבקר.
- אלזה: התכוונת?! (סוקרת את החדר שלך, ורנר. כמה אפור וריק.
- ורנר: בשנה האחרונה ציירתי את עצמי בשחור לבן, פראו שילר. (אלזה צוחקת. הוא מראה לה חבילת כתבי-יד) הספקתי לתרגם לעברית את הספר שלי על גתה, שאיש לא יוציא לאור, ואני מתחיל לדבר כמותו.
- אלזה: אינדיאני שכמותך. אתה מתבונן בעולם בעד עיני האדם, ואילו אני רואה את בכואתו בפלגי המים. נדמה לי שאתה זקוק בדחיפות לתמצית תה הפלא מעשבי הערבות של רופא השבט. (מציצה מתחת למיטה)
- ורנר: גם את כתובתי החדשה היא גילתה בכבואת העולם שבפלגי המים?
- אלזה: חס וחלילה. טיילתי לי שלשום לאורך הנהר דרך הג'ונגל לכיוון שיקאגו בעלטה, ואז הבריק ברק ולאורו ראיתי את פני השור המחייכים שלך.
- ורנר: (גועה) מו... מו... (שניהם צוחקים) תה עממי מתוצרת הארץ יניח את דעתה של הגברת?
- אלזה: Nein, danke (מציצה מאחורי המיטה) אני רואה שהאדון הדוקטור לא מצא לו כאן עדיין שום אישה עממית תוצרת הארץ.
- ורנר: נשים מתוצרת הארץ מעדיפות כנראה גברים מתוצרת הארץ.

- אלזה: אתה לעולם לא תנחש לשם מה נשאו אותי המלאכים אל מעונך, ורנר.
- ורנר: אולי הם גילו עד כמה היא חסרה לי.
- אלזה: הדוקטור שפיצר מ"תרשיש" מוציא לאור ספר משיריי החדשים. המבוא שכתבת יהיה שער זהב לעולי הרגל אליו. (מושיטה לו את כתב היד)
- ורנר: (מציץ בכתב היד בהתרגשות) "פסנתרי הכחול". ושפיצר מתכוון להוציא לאור את השירים האלה ככה. בגרמנית?
- אלזה: (בהתלהבות) Ja, ja. בגרמנית.
- ורנר: בימים של שפיות דעת היינו מאירים בזיקוקי דינור את הפרידריך שטראסה לכל אורכו, ומצלצלים בפעמונים של כנסיית הקייזר. אני אשמח מאוד לתת לה את המבוא. ואם היא תואיל להשאיר לי את כתב היד, אכתוב בתוך יומיים גם אחרית דבר. "שער זהב לעולי הרגל לצאת ממנו".
- אלזה: האם אני יכולה להשאיר אצלך עוד כמה צרורות למשמרת?
- ורנר: כן, כן. בהחלט, פראו שילר. (קורא את אחד השירים)

לו יכולתי הביתה עוד

כבים האורות-

כבתה ברכתם האחרונה.

אנה אפנה?

הו אמי, את יודעת?

מת גם גננו!..

אין לי עוד אחיות ואחים

החורף שיחק עם המות בקנים

וכפור הקפיא את כל שירי האהבה.

הכאב שבשיר חוזר לתוכו ועצבות יורדת עליו. כעבור רגע חוזרת אלזה, כשהיא גוררת אחריה את מזוודתה. ורנר נדהם.

- אלזה: רק לכמה ימים, ורנר, עד שאמצא לי חדר חדש.
- ורנר: מה רע בחדר שהשארתי לה?
- אלזה: בעל הבית בא אליי בראש כנופיה של אנשי ס.ס. וגרש את הציפורים שהתגוררו על אדן החלון.
- ורנר: פראו שילר, זה היה חדר נוח וזול ושקט במרכז העיר.
- אלזה: זה היה חדר טחוב ואפל, ורנר, ותיעבתי אותו.
- ורנר: אם הגברת יכולה עכשיו להרשות לעצמה חדר מפואר יותר, אדרבא ואדרבא. אני מוכן לשמור על החפצים שלה. **(אלזה פונה ללכת. הוא עוצר בעדה)** ואם אין לה מקום אחר להתגורר בו, היא יכולה להתגורר כאן. עד שתמצא לה חדר אחר.
- אלזה: אני מודה לך על נדיבותך, הר ורנר דוקטור הרמן, אבל אנשים רבים וטובים כבר הציעו לי בית. גם בובר ועגנון.
- ורנר: אני כמעט שאינני ישן בחדר הזה. מצאתי לי עבודת לילה במאפייה. עבודה זמנית. באביב אתחיל ללמד באוניברסיטה.
- אלזה: זה נפלא ונהדר, ורנר.
- ורנר: ובעניין אחרית הדבר, אני כבר רואה בעיניי את הפרק הראשון. שירים אלה הם ביטוי לחורבנו של עולם רוחני שלם. "החורף שיחק עם המוות בקנים". זהו הביטוי הטהור ביותר של הזוועה. כמו טיפת דם אמיתית על בד לבן.
- אלזה: אתה מדבר ומדבר, ועדיין לא ביקשת ממני להישאר.
- ורנר: אני מבקש ממנה להישאר. **(היא מניחה את המזוודה)** האמת היא שהיה כאן די עצוב בלעדיה. היא באמת חסרה לי. ואם היא שילמה לבעל הבית שלה את שכר הדירה עבור החודש הזה, אפשר לבקש אותו שיחזיר לה.
- אלזה: שנה שלמה לא שילמתי לו, למנוול. הבוקר התגנבתי אל המטבח שלו ולקחתי גביע של יין, כף ומזלג. **(מוציאה את הכלים מכיס שמלתה)**
- ורנר: ומפה לא לקחת?
- אלזה: ודאי שלקחתי.
- מוציאה מפה מכיס מעילה, פורשת אותה על השולחן, מניחה עליה את הגביע, הכף והמזלג. ורנר פורץ בצחוק, נוטל קומקום ומוזג תה אל תוך הגביע.**

תמונה מס' 2

מעבר מידי אל בית הקפה "עטרה" ברחוב בן יהודה. נשמעים קולות רחוב, שיחות היושבים בבית הקפה, ונגינת סכסופון. ורנר מגיש לאלזה ספל תה.

- ורנר: (מפזם) וספינה בודדה שטה בריין, מפרשיה ברוח מכים.
ושבעים ספנים במשוטיה מושכים, ספל תה הם אליך נושאים.
- אלזה: אתה שר כמו קורט וייל, ורנר. רק שהוא צרוד יותר. (שרה בקול צרוד עד כדי גרוטסקה) "סורבאיה ג'וני. איך פגעת בי, איך? סורבאיה ג'וני. אלוהים, אני אוהבת אותך כל כך..."
- ורנר: וייל אמר לי פעם שהשיר הזה הוא וריאציה על "כל נדרי". האם היא יודעת שאביו היה החזן של בית הכנסת בדסאו?
- אלזה: (על פי "סורבאיה ג'וני") "כל נדרי ואסרי, וחרמי וקונמי... ותוציא כבר את המקטרת הארורה מהפה..." (שניהם צוחקים) לו היינו עכשיו בברלין, הייתי מניחה כיסא על השולחן שלי בגרוסנואן קפה, יושבת עליו, פותחת את הספר וקוראת ממנו. והאר אלברט פרופסור איינשטיין היה עומד מאחוריי ומלווה אותי בכינור שלו. הוא מאוד מתרגש האר אלברט כשאני מביאה ספר חדש לעולם. אתה יודע מה יגיד האר זיגמונד פרופסור פרויד כשהוא יקרא את הספר הזה?
- ורנר: (מחקה את פרויד) "ההזיות האוריינטאליות של פראו לסקר שילר עומדות בסתירה גמורה להגדרות תת-ההכרה של הפסיכואנליזה, ולכן אני רואה בהן הזיות של הבל". (צוחק בקול דק)
- אלזה: הוא ישתעל קצת בגלל הסרטן שבגרון שלו, ואחר כך ייאנח: "את אישה שקופה, פראו שילר. וילונות נשמתך מתעופפים באוויר כסנוניות. האם תעשי עמדי חסד ותשתרעי על ספתי?" (צוחקת) אתה שומע, ורנר? "האם תשתרעי על ספתי?"
- זקן מלוכלך. כך הוא היה אומר בכל פעם שהייתי שולחת אליו ספר חדש.
- (שניהם צוחקים)
- ורנר: הגברת יודעת שהוא נפטר לפני שנה בלונדון?

- אלזה: זיגמונד נפטר? לא ייתכן. זקן עקשן כמוהו לעולם לא ימות. אבל אם באמת טמנו אותו באדמה, נשלח לו עותק לאחוזת הקבר. עותק שני נשלח אל פיוס האפיפיור, ושלישי אל מוסוליני הדוצ'ה. ידעת שגם הוא מאוד אוהב אותי? פעם הוא אף הזמין אותי לאכול אתו גלידה ברומא. *Una Grande Cassata!* בשבוע שעבר כתבתי לו, שמצאתי דרך נפלאה לסיים את המלחמה.
- ורנר: למוסוליני?
- אלזה: כן. עליו לשבת בתוך קרוסלה מסתובבת עם צ'רצ'יל ולאכול יחד איתו לאטקס של שלום. שלחתי לו את המרשם.
- ורנר: אני בטוח שגם הפיהרר שלנו מאוד אוהב אותך... **(צוחקים)**
- אלזה: **(מדביקה פיסת נייר כשפם מתחת לחוטמה ומחקה את היטלר בשירה)**
 אכלו, אכלו, אכלו,
 חול אבק ועפר,
 עץ בוץ וחמר,
 אכלו, אכלו, אכלו.
 כשיישברו השיניים,
 ילעסו החניכיים,
 קש ותבן, חצץ ואבן.
 אכלו, אכלו, אכלו. **(שניהם צוחקים)**
- אלזה: **(עדיין כהיטלר)** הריני ממנה אותך בזאת, הר ורנר דוקטור הרמן, למבקר הלאומי של הספרות והשירה הגרמנית לדורותיה.
- ורנר: ששש... **(מנסה לחדול מלצחוק)** עדיין לא קיבלתי את המינוי באוניברסיטה. אם מישהו מן הפרופסורים יראה אותי, גם לא אקבל אותו..
- אלזה: הייל! **(שניהם צוחקים)**
- אלזה מניחה כיסא על השולחן. מטפסת ומתיישבת עליו. מוציאה מגלימתה את ספרה.
- ורנר: **(מכריז)** גבירותיי ורבותיי, פראו אלזה לסקר שילר בקפה עטרה!

אלזה פותחת את הספר וצחוקה קופא. כשהיא מתחילה לקרוא גם הוא משתתק.

אלזה: יודעת אני, עוד מעט אמות,
כל העצים יאירו
אחרי נשיקה חמה של תמוז.-

חלומותיי יחווירו-
מעולם לא חרזתי כזה סוף עצוב
בספרי שירי שישירו.

פרח קטפת לי אהוב-
כבר בנביטתו אהבתיו.
אך יודעת אני, עוד מעט אמות.

על נהר אלוהי רוחי תנוד-
אשים את רגלי בשביל הגלמוד
למעון נצח, רגלי לא הכירו.

ורנר מסייע לה לרדת מן הכיסא.

תמונה מס' 3

אלזה יושבת שותקת ליד השולחן בחדרו של ורנר. ורנר עורך את השולחן. הוא פורש עיתון כמפה, ומניח עליו שתי צלחות, כף אחת ומזלג אחד.

ורנר: נכון שהריח נפלא? כבר קליתי את קוביות הלחם, ומיד יהיה לנו מרק ברלינאי מבצלים עבריים. אני חושב שלשנינו מגיע לחגוג. לא בכל יום מוציאים כאן ספר לאור. (מניח לידה את הכף האחת) הכף בשבילה. עוד מעט היא תראה

לראשונה בחייה כיצד אוכלים מרק במזלג. כשהיא תתארח אצל מישהו מחסידיה, כדאי שהיא תחפש אצלו כף תואמת גם בשבילי. **(צוחק ויוצא להביא את סיר המרק. כעבור רגע חוזר תוך שהוא מעיף מבט דרך החלון) לא ייאמן כי יסופר. עדר של פרות צועד לו ברחוב המלך ג'ורג'. (גועה לעברן ושוב צוחק) מו, מו. באיזו גאווה. (מניח את הסיר על השולחן) לו הייתי פר בירושלים. (צוחק) האם היא יודעת שהפרות ההולנדיות הללו נקלטו כאן ללא כל קשיי הסתגלות? מעולם לא חשבתי שלהיות פרה זאת הווייה כל כך קוסמופוליטית. ועכשיו מוטב שהיא תסיר את המעיל שלה, ותקשור לעצמה את המפית. (אלזה איננה מגיבה. הוא מסיר ממנה את מעילה, ולראשונה היא איננה עושה מאומה כדי להסתיר את גבנונה. אחר כך הוא קושר לצווארה מעין מפית, ויוצק את המרק לצלחות. היא אינה אוכלת) היא איננה רעבה? המרק באמת טעים.**

אלזה: הייתי רוצה למות, ורנר.

ורנר: למות, פראו שילר? מנין עלה רעיון כזה במוחה? דיבורים כאלה נשמעים מפיה כמו הזיות של רעב. הרי דווקא עכשיו הוכחנו להם שאנחנו יכולים לשרוד. שבכל פינה שאליה ידחקו אותנו נצליח תמיד להוציא ספרים. אני מבקש שהיא לפחות תטעם. לכבודה טרחתי לבשל. **(מנסה להאכיל אותה בכף)** היא הייתה כל כך יפה, כאשר היא קראה את השיר שלה ב"עטרה". פניה ממש קרנו אור. עיניה זרחו, וקולה היה כה עמוק וצלול, כאילו מקהלה של מלאכים ליוותה אותה. **(ורנר מלטף את ידיה, ואחר כך גם את פניה)** פראו שילר, את אישה כל כך יקרה. כל-כך... **(משתתק לרגע)** כשיהודים יצאו לגלות, הם נאלצו תמיד להשאיר אחריהם בתים ורחובות, אבל הם תמיד לקחו את הרוח שלהם. אף אחד ממילא לא רצה בה. המלחמה הזאת גזלה מאתנו הכול. גם את הרוח. **(שותק)** המרק כבר קר. שכחתי את הפרח שקטפתי לך. **(מצטט)** "פרח קטפת לי אהוב, כבר בנביטתו אהבתיו". מימי לא שמעתי שיר כל כך עצוב. **(מוציא פרח מכיס מקטורנו ומגיש לה)** לי אין שום דרך לבטא את הייסורים שלי. אני לא יכול לסלוח לעצמי. איך התפתיתי לוותר לה, לגרטרוד. היא נשבעה שהן בטוחות לידה. היא נשבעה. ניסיתי להיות הגיוני. ההורים שלה הבטיחו לסדר להן תעודות לידה אחרות. ראיתי אותן הלילה. רצות יד ביד בין היונים בגן גתה,

בשמלות לבנות, סרטים בשערן. (מתייפח) אני רוצה לחיות, פראו שילר. אני רוצה לחיות.

ורנר אויזו באלזה ומחבק אותה. היא נענית לו. המגע הגופני ביניהם מתעצם לכדי מגע מיני של ממש. כעבור זמן מה מתנתק ורנר מאלזה ויוצא במהירות מן החדר.

פרק חמישי

תמונה מס' 1

שעת בוקר. אלזה קמה, מסרקת את שערה, תוחבת בו את הפרח שהגיש לה ורנר בסוף התמונה הקודמת, מתקשטת, לובשת את מעילה, ופונה לצאת. תוך כדי כך היא מפזמת שיר ילדים גרמני. נכנס ורנר. הוא שב מעבודת הלילה במאפייה. שערו פרוץ, פניו וידיו מפויחות, והוא עייף וזועף.

- אלזה: **(מבחינה בפניו הצרובים)** אינדיאני שלי, הריסים היפהפיים שלך חרוכים, וגם הגבות. עיני הרקיע שלך דומעות קילוחים של פנינים... **(מלטפת את פניו)**
- ורנר: **(מרחיק אותה בעדינות)** פראו שילר, אני ממהר לאוניברסיטה.
- אלזה: נסיך קהיר איננו רוצה שהיגואר הכחול שלו יצנן את עור פניו בנשיקות?
- ורנר: **(בתקיפות)** פראו שילר, ביקשתי ממנה.
- אלזה: אני השתדלתי לנהוג בדיוק כפי שהבטחתי. אתה הוא ש... **(עוצרת)** אתה נראה כל כך אפור, עד שאני מוכרחה לצבוע אותך מעט באדום.
- ורנר: **(מבחין בגלוי מונחות על השולחן)** מה אלו?
- אלזה: חשבתי להפריח איגרות קטנות שיתעופפו מעל לגגות ויספרו לעוברים ושבים על הקונצרט שלי. **(מצביעה על אחת)** על זו ציירתי את חלום דוד ואביגיל שחלמתי עלינו שלשום. **(תוחבת את האיגרות לכיס מעילה)**
- ורנר: אני מצטער מאוד שעליי לקלקל את חלומותיה, אבל אני מפקפק בכך שמישהו יבוא לקונצרט שלה. **(שולף עיתון מכיסו)** כשיצאתי הבוקר מן המאפייה, הצצתי בדף של "דבר" מן השבוע שעבר, ועיניי חשכו. **(קורא בשטף)**
- "הפלישה הגרמנית לארץ ישראל. השבוע התגלגל לידי ספר שירים בגרמנית מאת משוררת עולה בשם אלזה לסקר מילר, שנדפס בהוצאת "תרשיש".
- (מדגיש)** "מילר". **(משליך את העיתון על השולחן, ומצית סיגרייה)** ברחנו מלאומנות אחת, כדי ליפול בזרועותיה של לאומנות אחרת.
- אלזה: **(נוטלת את העיתון ומתבוננת בו)** אני אינני חושבת שהאלוהים קורא את העיתון הזה, ורנר.

- ורנר: אני לא אלוהים, פראו שילר. ואני קורא אותו. **(קורא מן העיתון)** "האם אין לנו אוצרות משלנו, שאנו נאלצים ללקט שאריות מאשפתם של שונאי ישראל?" גם כשגבלס ושטרייכר שאלו שאלות כאלה צחקנו, והיום אנחנו כאן.
- אלזה: **(מגחכת)** לו הייתי אני במקום אותה "מילר", הייתי קורעת את בגדיי ויושבת שבעה.
- ורנר: אבל על "פסנתרי הכחול" הוא כותב האוסט יודה הזה. את הספר שלה הוא מכנה שאריות של אשפה...
- אלזה: שמי שילר. לסקר שילר. לא לסקר מילר.
- ורנר: איו בירושלים משוררת עולה בשם לסקר מילר.
- אלזה: **(מתבוננת בעיתון שוב)** כאן כתוב על השירים שלי?
- ורנר: אף לא מלה. השירים שלה כתובים גרמנית, והאוויל הזה מסרב להציץ באותיות גותיות. מגרמניה גרשו אותנו משום שאנחנו יהודים, וכאן טורקים בפנינו את הדלת משום שאנחנו גרמנים. **(בלעג)** רק האלוהים שלה עדיין אוהב אותנו. הוא היחידי שמוכן לקבל אותנו בהמונינו אליו. סטפן צוויג התאבד בברזיל. קורט טוכולסקי בשבדיה. ארנסט טולר תלה את עצמו בניו יורק. ולטר בנימין בלע מורפיום בספרד, והרשימה הולכת ומתארכת. **(חולץ את נעליו)** כולם עובדים יחפים במאפייה, ורק כפות הרגליים שלי מתכסות ביבלות. **(מעסה את כפות רגליו)** קודם הדפתי ריח של בושם וסבון, ועכשיו אני מדיף ריח של עשן. אני לא יכול להבין את הקנאות הזאת. גלינו לכאן נגד רצוננו, וגם כאן אנחנו לא רצויים. מי יודע לשם מה זומנתי היום אל דיקן הפקולטה. בגלל מאמרים כאלה הוא עוד עלול לבטל את כל הקורסים בספרות גרמנית.
- אלזה: איך אתה יכול לומר שאני לא רצויה, ורנר? הרי רק אתמול הלכתי לקולנוע "רקס", והמוכר שבקיוסק כיבד אותי בשוקולדה חינם. וכשנכנסתי לאולם מחאו לי כפיים, וביקשו ממני לקרוא משיריי.
- ורנר: היא יודעת היטב כמה השתדלויות תבעו ממני הגבאים עבור הקונצרט שלה.
- אלזה: לא היית צריך להשתדל, ורנר. המלאכים משתדלים בשבילי. אתמול, כשהלכתי ברחוב יפו, נחת אחד מהם על כתפי ואמר: משוררת יקרה, הנה לך עוד אלף שנות חיים. אבל פאול שלי כעס עליו ואמר: רק אלף? הרי אלף שנים הן בקושי יום אחד.

- ורנר: פאול שלה?! פאול שלה...
 אלזה: (קוטעת אותו) כן. פאול שלי.
 ורנר: פראו שילר, אין מלאכים ברחוב יפו. יש בו רק יהודים קטנוניים וצרי אופק,
 שכל עולמם בשירי מולדת עבריים בקצב של מארש. מוטב שהיא תודה באמת.
 אף אחד מהם לא מעוניין בה ובשירים שלה.
 אלזה: אתה טועה.
 ורנר: עד עכשיו נמכרו רק אחד עשר עותקים של הספר שלה. ארבעה מתוכם נקנו על
 ידי ספריות, חמישה על ידי אספני ספרים, ורק שניים על ידי קוראי שירה.
 המאמר הזה חיסל את הסיכוי שלה למכור אפילו עותק אחד נוסף.
 אלזה: אל תנסה להיות כל כך הגיוני, ורנר. כבר נוכחנו לדעת שאין כלל היגיון
 בהיגיון.
 ורנר: הלוואי שהיה לי משהו אחר להיאחז בו.
 אלזה: אם תסתכל מעלה, תגלה מלאכים יושבים בצמרות הברושים, ומנגנים בחליליהם
 נעימות של קורט וייל.
 ורנר: אולי שגאל יכול לצייר לעצמו תמונות כאלה עכשיו. לא אנחנו.
- אבל היא מפזמת נעימה קלה, ויוצאת. הוא נועל את נעליו, לובש את מקטורנו, ומהדק
 את עניבתו לצווארו. כאשר הוא מוכן לפתיחת קונצרט שיריה של אלזה, הוא מכחכח
 בגרונו ופונה אל הקהל.**

תמונה מס' 2

חדר צדדי בבית הכנסת ברח' שמואל הנגיד. ורנר פונה אל קהל היושבים באולם כאילו הם המאזינים הבודדים שבאו לבית הכנסת כדי להקשיב לשיריה של אלזה.

ורנר: גוטן אבנד, מיינה דאמן אונד האראן, ותודה מיוחדת לגבאי הנכבד מר קורט שטארק אשר בנדיבותו התכנסנו כאן. המשוררת הדגולה אלזה לסקר שילר תקרא לפנינו הערב משירי ספרה החדש "פסנתרי הכחול", שיצא לאור באדיבותו של הדוקטור שפיצר הנכבד. (קד לעבר שפיצר) אני משוכנע שלו הקדימו הבריטים להסיר את העוצר, היו אוהבי שירה רבים יותר נוכחים כאן עכשיו, והיו מתוודעים אל המשוררת הגדולה ואל שיריה. פראו לסקר שילר, ביטה.

אלזה נכנסת. גלימת תחרה על כתפיה וכובע נוצה על ראשה. בידה היא מחזיקה את ספרה, ואת פעמון הכסף הזעיר שלה. היא קדה לעבר הצופים ופונה אליהם במאמץ נואש להסוות את אכזבתה ממספרם המועט.

ורנר: אילו הקדימו הבריטים להסיר את העוצר היו ודאי נוכחים כאן רבים יותר.
אלזה: (מתעלמת ממנו ופונה לקהל) תודה רבה לכם על שהטרחתם את עצמכם עד ללבה של ירושלים כדי לשמוע את שיריי. האלוהים היה כמובן שמח יותר לו היו עוד כמה מן היהודים שלו טורחים ובאים, אלא שתוגתו של האלוהים איננה נוגעת כנראה בימים אלה לרבים מבני האדם. (בחיוך) ואם כבר הזכרתי את האלוהים, אני מוכרחה לספר לכם עליו משהו מאוד מצחיק. בתנאי כמובן שתשמרו את הדבר בסוד. (בלחישתה) האלוהים עונד טבעת גדולה על אצבע יד ימינו. טבעת פשוטה מברונזה. אבל הטבעת הזאת עבה מאוד וגם מחוספסת, ואי אפשר לכן להחזיק בה, בידו. אתם מבינים? וכשהוא אווז בידיהם של המלאכים האצבעות שלהם כואבות בגלל הטבעת. והם צווחים וצורחים. (צוחקת) כמה חבל שלא באו יותר אנשים. גם הם היו ודאי צוחקים. (מונה את הצופים) איינס, צווי, דריי, פיר, פינף, זקס, זיבן. שבעה צדיקים בסדום. ערב טוב הר

דוקטור שפיצר. **(שוב צוחקת, אך מיד מרצינה)** יש לי גם משהו מאוד רציני לספר עליו. **(רומזת באצבעה כלפי מעלה)** בעצם לא כל כך רציני, משום שהאלוהים עצמו איננו כל כך רציני, כפי שהוא נראה בציורים של בני האדם. בכל אופן כך חושבות הציפורים שהן בודאי הכי קרובות אליו. אגב, אתמול ראיתי ציפור אחת... לא, לא. רציני לספר משהו אחר. אתמול הסתכלתי אל השמים וראיתי כמה ילדים קטנים רוכבים על כבשים בין העננים וצועקים "דיו, דיו", ופתאום גם אלוהים'כן ראה אותם ונבהל שמא יפלו. ואז הוא רץ אחריהם ושרק לעברם בגלעין מנוקב של משמש. **(שורקת)** מצחיק. לא? **(גועה בצחוק.** **ורנר מתקרב לעברה. היא מתנצלת)** כן, כן. עוד רגע קט. אני מיד אקרא מן השירים. כשהייתי קוראת מן השירים שלי בגרוסנואן קפה בברלין, היו כל בתי הקפה האחרים מתרוקנים. אפילו הזונות היו מציצות פנימה דרך החלונות. **(צוחקת)** אוי, אמרתי מלה שאסור לומר בבית כנסת. הרב והגבאים כבר ודאי כועסים עליי. אבל אני לא חושבת שאפשר לבוא אליי בטענות. אני בסך הכול משוררת. יותר נכון לומר שאני אישה שבתוכי מתרחשים שירים. כלומר, מלים מתרוצצות בתוכי, ואני משתעשעת בהן כמו שילדים משתעשעים בכדורים. **(בשמחה)** וכשאינני יודעת כיצד להמשיך בשיר, אני משליכה חרוזים צבעוניים על הרצפה, ולפי הצירופים של הצבעים אני בוחרת במלים. **(צוחקת)**

ורנר: פראו שילר, מוטב שהיא תתחיל, בבקשה.

אלזה: כן, כן. בהחלט, הר דוקטור שפיצר, אני מיד אקרא את השירים. רציני רק לומר

עוד מלה אחת. כשאני חושבת על ירושלים שיש בה כל כך הרבה אנשים, אני אומרת לעצמי: כמה אני מאושרת ביניהם. כמה אני מאושרת. כמה טוב לי ונעים לי ביניהם. כמה אהבה הם מרעיפים עליי. לו רק היו באים לכאן עוד שנים שלושה. הנה אני כבר מתחילה לקרוא. **(פותחת את הספר, מוציאה מכיסה**

פעמון, מתבוננת בקהל, אך אינה מסוגלת להשלים עם העובדה שכה מעטים

יושבים באולם) פעם אמר לי האר אלברט פרופסור איינשטיין שהוא מגן בכינורו רק אם הוא בטוח שהקירות מאזינים לו. הוא איש כל כך מצחיק האדון אלברט. לו הייתי ציפור הייתי יושבת לי על הקרחת שלו, ושזרת קן מתלתליו.

ורנר: די, בבקשה. מה היא עושה?

אלזה: הנה אני כבר מתחילה. כבר. **(קוראת מן הספר)**

תפילה

אלי, אני כל כך מלאת עגמה..

קח את לבי לתוך ידיך..

(אינה מסוגלת להמשיך) עוד משהו אחד קטן. אם יש למישהו מכם ניירות מוזהבים של שוקולדים או סוכריות... או עטיפות נוצצות של ופלים, אז נא לתת לי אותם. אני יודעת לשזור מהם פרחים נהדרים... פאול שלי מאיר אותם בצבעים, ואנחנו מוכרים כל פרח בעשרה פיאסטר. ואם מישהו רוצה גם את האוטוגרף שלי על עלי הכותרת, אז הוא מוסיף עוד חמישה פיאסטר וזה יוצא ביחד... **(מתייפחת)**

ורנר מבחין באבדן עשתונותיה וממהר אליה.

ורנר: פראו שילר, אולי מוטב שהיא תנוח מעט. **(אוחז בידיה)**
 אלזה: **(בכעס)** אני קוראת עכשיו מן השירים שלי!
 ורנר: פראו שילר, אולי היא תשב לרגע.
 אלזה: הנח לי, מנוול. עוד לא סיימתי. אתה מבריח ממני את הקהל. Ein Schwein.
 בגללך הם לא באו.
 ורנר: פראו שילר.
 אלזה: שלא תפריע, מבקר טרחן. פרזיט ספרותי.
 ורנר: פראו שילר.
 אלזה: **(לקהל)** האיש חסר הלב הזה הפקיר שם את בנותיו. רק את עורו הוא הציל,
 הנמושה העלובה. שתי ילדות קטנות. אומללות. נשארו שם לבדן.
 ורנר: די!

הוא אוחז בה וחוסם את פיה. היא מתמוטטת ומאבדת את הכרתה. ורנר נושא אותה אל המיטה. לרגע הוא מתבונן בה, בודק את נשימתה ויוצא.

תמונה מס' 3

אלזה במיטה בחדרו של ורנר. מבחון נשמעים קולות ילדים השרים לעברה שיר לעג. ורנר נכנס.

ילדים: אלזה הזונה,
עם היטלר התחתנה.
נולדו להם שדים,
רוקדים בתוך כדים..

קולות הילדים דועכים.

אלזה: אינני יודעת כיצד להצטדק, ורנר. אתה הרי יקר לי כמו פאול שלי.
ורנר: אני ממהר למאפייה. (מחליף את בגדיו לבגדי עבודה)
אלזה: אני מצטערת על כל מה שאמרתי, ורנר, אתה הרי אב כל כך נפלא לילדות שלך.
אני יודעת כמה אתה דואג להן.
ורנר: גם היא הייתה אם נפלאה לפאול. היא ודאי איננה אשמה שהוא חלה בשחפת.
אלזה: אל תכאיב לי כל כך.
ורנר: גם לי כואב לפעמים.
אלזה: אתה אינך סולח לי, מה?
ורנר: ההתרפסות הזאת לא תועיל לה.
אלזה: (בניסיון לפייס אותו) אתה יודע, ורנר, חשבתי שאם לא נצליח כל כך בעניין הספר, נוכל לפתוח לונה פארק קטן בטלבייה, מול בית החולים למצורעים. אפשר להעמיד כמה דוכנים מקושטים בדגלים ובשרשרות צבעוניות. ויהיה לנו כרוז ולו רמקול זהב. לונה פארק הוא דבר יקר וטהור. אלוהים ירד לשמוח בו עם הילדים. חשבתי שנוכל גם להשכיר חמורים לתיירים שיטיילו אל שער יפו. נגבה חמישה פיאסטר מכל אחד. מה אתה אומר?

- ורנר: זה רעיון נפלא, פראו שילר. אין לי מלים להביע את התפעלותי.
- אלזה: ידעתי שתתלהב.
- ורנר: אני מקווה מאוד שהיא תצליח כך לפרנס את עצמה, משום שאני כבר בקושי מפרנס את עצמי.
- אלזה: ובין הדוכנים נקים גם קרוסלה ענקית. נושיב בה את המופתי הירושלמי ואת מלכי הסוכנות ונביא קץ למלחמה.
- ורנר: גם זה רעיון נפלא, פראו שילר.
- אלזה: אני כל כך אוהבת אותך, ורנר, ראש שבט השירוקי שלי. אסחב אותך תמיד בין שיניי בתוך סבך הג'ונגל.
- ורנר: פראו שילר.
- אלזה: סלח לי שאני מדברת אליך בשירה, אבל אני רוצה ללמד אותך את עצמי בעדנה.
- ורנר: **(בחוסר סבלנות)** פראו שילר, אני מבקש ממנה. היא אישה מאוד עמוקה. היא חיה כל רגע של חיה בעצמה שאינני יכול לעמוד בה. אני יצור פשוט רדוד ושטחי. אין לי תהומות נפש כמו שלה. אני באמת פרזיט ספרותי כפי שהיא אמרה.
- אלזה: אתה אינדיאני ואני היגואר הכחול שלך.
- ורנר: אני מבקש שהיא תניח לי. היא הבטיחה.
- אלזה: אני נימפה שטה על חבצלות בנהר.
- ורנר: לא, היא לא נימפה. ואני מתחנן אליה שתניח לי. אין לי עוד מקום לברוח אליו מפניה.
- אלזה: אם נתחבק, לא נמות. **(אוחזת בו)**
- ורנר: **(בהתפרצות של זעם)** אין בי עוד אהבה, פראו שילר, אין בי. אם הייתה בי אהבה, היא המיתה אותה במו ידיה. ברשעות ובטירוף שבה. מוטב שהיא תפקח את עיניה לרגע ותראה מה קרה לי בגללה. **(מצטט משירה)** "היה לי בביתי פסנתר כחול, ועכשיו נשברו בו כל מיתריו". אין בי יותר שום תרבות. אין בי יותר אהבה. התרוקנתי ממנה. התמלאתי תהומות של שנאה ושל ייאוש. אני ההשתקפות של העולם שבו אנו חיים. אני גס רוח אכזר ושפל בדיוק כמותו. לא, לא. זה לא נכון. אף פעם לא הייתי משהו אחר. הם טעו בי שם טעות נוראה. אני גרמני. בדיוק כפי שאומרים עליי כאן. נולדתי בגרמניה, וכל ימי חייתי בה. אני

גרמני כמו הקצב באטליז וכמו החנווני במכולת וכמו מגישי הבירה במרתפים. אף פעם לא היה לי בית אחר ולא שפה אחרת. אילו הם היו מוכנים לקבל אותי למפלגה שלהם, הייתי מוכן ודאי לצעוד כמותם ברחובות ולהריע, להצדיע במועל יד, לנפץ שמשות בתי כנסת ולהעלות אותם באש. לסקול יהודים באבנים. לחבוט בהם באלות.

אלזה: **(אוחזת בו כדי להרגיעו)** ורנר. פאולכן שלי...

ורנר: אני אינני פאול שלה! פאול היה יהודי אומלל ושחפן, ואילו אני גרמני. ואני שונא יהודים ומשוררים. אינני יכול לשאת עוד את נבזותם ואת השירים שלהם. אינני יכול לשאת גם אותה. כן. גם אותה אינני יכול עוד לשאת. **(לוקח את מזוודתה ומניח בידה)** החוצה! אני מבקש שהיא תצא החוצה. לפני שאזרוק אותה במו ידיי. אין בי שום רחמים. היא בסך הכל יהודייה זקנה גיבנת ומכוערת. זה הכול. יהודייה זקנה גיבנת ומכוערת! לו היא טיפלה בפאול שלה כראוי הוא היה עדיין חי! החוצה! **(שתיקה. היא פונה לצאת. הוא שולף חפיסת סיגריות מכיסו. מגלה שהיא ריקה ומשליך אותה בכעס על הרצפה. לפתע הוא מבחין באומללותה הנוראה. הוא מתחרט)** מוטב שהיא תישאר. הרי הילדים שבחוץ ירדפו אחריה ויסקלו אותה באבנים. **(נוטל ממנה את המזוודה)** לא, לא. אני מבקש שהיא תישאר כאן. אני מצטער, פראו שילר. אני בסך הכל יהודי חלש ומפונק שגירשו אותו מן הבית שלו. הגיע הזמן שאשלים עם כך. לא התכוונתי לפגוע בה. היא מאוד יקרה לי. גם לי אין איש בלעדיה. **(לפתע נחנק גרונו בדמעות. הוא איננו מוכן שהיא תראה אותו בוכה)** מוטב שאצא עכשיו לטייל קצת. ממילא כבר הייתי צריך להיות במאפייה. סלחי לי, פראו שילר, סלחי לי. **(ממהר ויוצא)**

פרק שישי

תמונה מס' 1

מדרגות תדרו של ורנר. שעת צהרים חורפית. מרחוק נשמעים קולות מואזין על רקע קולות עוברים ושבים. אלזה עומדת ומדברת אל עפרוני שמוט כנף, המגקר גרגרים מתוך כף ידה. אפשר לראות בברור כי היא הזקינה ונחלשה במידה מפתיעה.

- אלזה: ולכובע הקש הכחול אענוד נוצה ירוקה. אפשר את ידי לצדדים. אעמוד לי על אחת מרגליי, ואשקיף על השמים. ואתה, מחמדי, אתה תרחף מעליי, ותבריא ממני את הזבובים. (צוחקת) נקר, עפרוני חייני שלי, נקר. (צוחקת) וגם אנעץ פרח בחטוטרת. תאר לך, דחליל יהודי בעל חטוטרת, שחבצלת עולה ופורחת ממנו. (צוחקת) וכשיבואו הבריטים אנזוף בהם קששט, קששט, והם יברחו. וכשיבוא היטלר, אנשוף על פניו פררר, פררר. (צוחקת)
- ורנר: (נכנס) פראו שילר, היא עושה את עצמה ללעג ולקלס בפי כל השכנים. וגם אותי. היא הבטיחה לחדול לדבר אל ציפורים ברחובות.
- אלזה: אני לא דיברתי אליו. זה הוא שדיבר אליי.
- ורנר: השעה כבר ארבע, פראו שילר.
- אלזה: חבל שלא שמעת את אגדת הדחליל שהוא סיפר לי. דחלילים הם עם מוזר מאד, ורנר. הציפורים דווקא מחבבות אותם. אולי משום שהם עצובים כל כך בגלל רגליהם הנעוצות באדמה.
- ורנר: (קוטע אותה) העליבות שלה נעשית בלתי נסבלת.
- אלזה: חשבתי שתצחק.
- ורנר: אני מתחנן לפניך שתשתדל לשמור על שפיות דעתה. לפני שגם אני אשתגע.
- אלזה: (בעלבון) מדוע שתשתגע? (ורנר מתעטש) Gesundheit.
- ורנר: היא איננה יודעת שאני אלרגי לציפורים? היא מדברת אלי כך רק כדי שאשכח לשם מה התעוררתי הבוקר. הפרופסור בובר כבר ממתין לנו יותר משעתיים.
- אלזה: לולא היית נטפל אליי, כבר היינו יושבים בביתו ומשוחחים. (נוטלת את העפרוני בידה)
- ורנר: בלי הציפור, בבקשה. (מנסה להפריח את העפרוני)

- אלזה: **(מגנה עליו)** זה פאול שלי שהתגלגל בתוכו...
- ורנר: זה לא פאול שלה. האלוהים הרחמן שלה חמל עליו והמית אותו לפני חמש עשרה שנים בשחפת.
- אלזה: לא נכון.
- ורנר: הלואי שהאלוהים שלה היה חומל גם עלינו!

ורנר נוטל את העפרוני, מניח אותו במקומו במרפסת וחוזר.

- ורנר: אני מבקש שהיא תשאיר כאן גם את הצעיפים והשרשראות. היא חייבת להראות כמו אדם מן היישוב. **(מסייע לה לפשוט את צעיפיה)**
- אלזה: מה רע בצעיף הזה?
- ורנר: אני מבקש שהיא לא תתווכח. **(מסייע לה לפשוט את הצעיף)** כאשר נכנס אל הפרופסור בובר, היא תשב מולו על הכסא, תשלב את זרועותיה, ותניח לי לנהל את השיחה. היא צריכה לומר רק שהדוקטור הרמן הוא מחוקרי הספרות החשובים ביותר בגרמניה, והוא הכיר היטב את הספריות של ברלין ושל פרנקפורט.
- אלזה: הדוקטור הרמן הוא מחוקרי הספרות החשובים ביותר בגרמניה, והוא הכיר היטב את הספריות של ברלין ושל פרנקפורט.
- ורנר: יפה מאד.

אלזה נוטלת אחת השרשראות שורנר הסיר מצווארה, ומנסה לענוד אותה שוב.

- ורנר: **(מסיר ממנה את השרשרת)** פראו שילר, הרי ביקשתי.
- אלזה: מה רע בשרשרת הזאת?
- ורנר: ואחר כך עליה לומר לו שהדוקטור הרמן הוא האיש המתאים ביותר למשרת עוזר הספרן שהתפנתה באוניברסיטה.
- אלזה: דוקטור הרמן הוא האיש המתאים ביותר למשרת עוזר הספרן.
- ורנר: שהתפנתה באוניברסיטה.

- אלזה: שהתפנתה באוניברסיטה.
- ורנר: וזה הכל.
- אלזה: וזה הכל.
- ורנר: אני מבקש שהיא לא תאמר יותר מאומה.
- אלזה: מאומה.
- ורנר: ושלא תשלח את ידה אל לחייו.
- אלזה: מעולם לא שלחתי יד אל לחייו.
- ורנר: אני יודע. אני רק מקדים תרופה למכה. ושלא תטמון בכיסה את המאפרה שלו.
- אלזה: ממתי אני טומנת בכיסי מאפרות?
- ורנר: נדמה לי שהיא כבר לקחה ממנו פעם מאפרה.
- אלזה: לא נכון.
- ורנר: ואני נאלצתי אחר כך להשיב לו אותה. **(נוטל ממנה את הצעיפים והשרשראות)**
- אלזה: **(בכעס)** אתה לקחת ממנו את המאפרה! גם ממני אתה לוקח. אתה מחטט בכיסי הבגדים שלי וגונב תכשיטים.
- ורנר: פראו שילר.
- אלזה: ומי אתה שתצווה עלי לשלב זרועות? **(נוטלת את השרשרת)**
- ורנר: לא ציוויתי. ביקשתי. **(אוחז בידה)** ועכשיו אני מבקש שהיא תניח לשרשרת.
- אלזה: לא.
- ורנר: **(בכעס)** היא רוצה שאמשיך לעבוד במאפייה הארורה הזאת עד קץ כל בשר?!
ורנר תולש את השרשרת בכוח ומשליך אותה על הרצפה. אלזה מתרחקת ממנו בבהלה.
- אלזה: אתה רוצה לחנוק אותי. אני יודעת.
- ורנר: פראו שילר, מוטב שהיא תחזור הביתה. עוד מעט ירד גשם.
- אלזה: לא. בלעדיך אני לא אמצא את הדרך.
- ורנר: פראו שילר.

- אלזה: בעלת הבית תכה אותי במטאטא. היא מטורפת. העיר הזאת מלאה במטורפים שמדברים בלשון זרה.
- ורנר: הלשון הזרה הזאת נקראת עברית.
- אלזה: אני לא אשאר לבדי בחושך.
- ורנר: אין מפני מה לפחד. אני אקח אותה הביתה, ואדליק בשבילה את העששית.
- אלזה: אתה משקר, ורנר. אתה תשליך אותי בדרך. אני יודעת.
- ורנר: פראו שילר.
- אלזה: ותניח לילדים לסקול אותי באבנים.
- ורנר: אני אינני מבין מה אני עדיין עושה לידה. אינני מבין. **(פונה ללכת)**
- אלזה: כתוב לי רק עוד כמה שורות, ורנר. **(מושיטה אליו דף מקומט)** האצבעות שלי כואבות.
- ורנר: אני מבקש שהיא תניח לי.
- אלזה: **(בתקיפות)** אין מי שיכתוב לי.
- ורנר: די לי במה שהיא כתבה עד עכשיו.
- אלזה: אתה אינך מאמין, שאפשר לפתור את חידת העולם בשירה?
- ורנר: **(בכעס)** לא! **(משליך את דף הנייר על הרצפה)**
- אלזה משתתקת לרגע. מנסה להתכופף כדי להרים את הדף, ואיננה מצליחה. היא רועדת. הוא מתמלא רחמים. מסיר את מעילו ומניח אותו על כתפיה.**
- אלזה: כבר יומיים שאני רצה אחריו ברחובות, ומדממת שירה למענך.
- ורנר: הניחי לי, פראו שילר. הניחי לי.
- אלזה: ורד פורח בין ירכי, ורנר. ורד רך וענוג.
- ורנר: **(מאבד את שליטתו)** היא ממאיסה עלי את חיי. היא מבינה את זה? היא רוצה שאאשפז אותה? שאתחוב את ראשי לתנור במאפיה? שאבלע את המורפיום?
- מתנתק ממנה ויוצא. אלזה מצליחה להרים את דף הנייר. היא מסתכלת סביבה. ורנר איננו. היא מתמלאת חרדה.**

אלוהים: אלוהים'כן? איפה אתה?.. קוקו.. אלוהים'כן? איפה אתה? קוקו. (נתקלת בילדים המתנכלים לה) הניחו לי, ילדים. הניחו לי. אלוהים'כן? קוקו. איפה אתה? הניחו לי, אמרתי. (מסירה שרשרת מצווארה) הנה פנינים. פנינים מאוצרות שבא הרחוקה. קחו ממזרים. קחו. (לפתע פוגעות בה אבנים. מגוננת על פניה. מצחה זב דם) לא באבני ירושלים, מנוולים, לא באבני ירושלים. (מנסה להימלט אך מתמוטטת וזוחלת) אלוהים'כן? אלוהים'כן? קוקו? איפה אתה? קוקו איפה אתה? (נתקפת אימה, מתמוטטת על הרצפה, אך ממשיכה לזחול ולמלמל) קוקו. אלוהים'כן?! איפה אתה? קוקו. אלוהים'כן. איפה אתה?

היא זוחלת כה וכה, מגיעה אל המיטה שבחדרה אך אינה מצליחה לטפס עליה.

תמונה מס' 2

קולות הרחוב דועכים. אלוהים לבד בחדרה, שרועה למרגלות המיטה. מתנשמת בכבדות. נכנס ורנר, מזוודתו בידו. הוא מבחין בה.

ורנר: פראו שילר. (משכיב אותה במיטה ומניח עליה את מעילה) אני מצטער שהלכתי, אבל היא לא הקלה עליי להישאר לידה. שלושה לילות ישנתי על ספסל בגן רחביה. אני לא מוכן להעניק לאף אחד את העונג לראות אותי גוסס מדלקת ריאות. (פותח את מזוודתו ומוציא ממנה עוגה) עוגת שמרים. גנבתי מן המאפייה. כמו כולם.

ורנר מושיט לעברה את העוגה. היא איננה מגיבה, הוא מתקרב אליה ובוחר את פניה.

ורנר: מוטב שהיא תאכל משהו. היא חייבת לשמור על בריאותה. היא שומעת? פריס שוחררה. אפשר להגיע אליה ברכבת ממרסיי. היום ניסע לחיפה. ברגע שתצא האנייה הראשונה, נהיה על הסיפון שלה. היא צריכה להיות בריאה וחזקה

לקראת הנסיעה. שלא תהיינה תקלות. ברור? שום תקלות! היא תוכל לגור אתי
 בפריס עד שהיא תסתדר. כשנגיע, נתקשר אל גרטרוד. הן חיות, גרטרוד
 והילדות. הן ודאי חיות, מה? (לפתע הוא מוציא את שקית המורפיום מכיסו)
 אם נישאר כאן עוד לילה אחד, אני אבלע אותו, את המורפיום הארוך הזה.
 (פונה לעבר החלון) בפריס אפשר תמיד לקפוץ אל הסיין.

ורנר מניף את ידו כדי לשפוך את המורפיום. לפתע הוא עוצר, מתבונן באלזה ומבחין
 שנשימתה שקטה. הוא מניח את השקית על השולחן וממהר אליה.

ורנר: פראו שילר? מה קרה? עני לי! פראו שילר? (מחבק אותה) אלזה?

עכשיו הוא מבחין בדף הנייר שנשמט מאגרופה. הוא קורא ממנו בגרון חנוק.

ורנר: אני עצובה מעבר לכל עצב
 אני, שישבתי פעם על ענפי העצים
 מלאה שירי שמחה
 הו, אלוהים, כיצד תיעתר לתחינתי
 וכה רבים בְּעוֹלָם מושכים בְּעוֹלָם הכבוד
 ובפתחי כל הדלתות רעבים ילדים
 גדול המחסור. אני יודעת.
 עלי לחתום את שפתי בדממה.

השכה.